LUCIAN PENESCU

UN INFINIT DE EMOŢII

1982

De acelaşi autor în colecţia „Clepsidra”
O floare pentru eternitate, 1977
Jocul nopţii, 1978

I

Seară de iulie. Şed pe terasă şi beau cafea. Cafea rece, preparată în urmă cu o oră de Laura. Lîngă mine se află o tavă plină cu bunătăţi – prăjituri, îngheţată, fructe şi alături, într-o găleată nichelată, o sticlă începută de Scotch Whisky, apă minerală şi gheaţă din belşug. Umplu cu gesturi leneşe un pahar cu apă. Simt în mînă răcoarea sticlei sprijinită în scobitura anume făcuta în braţul fotoliului din paie.

Laura se omoară cu pregătirile în aşteptarea musafirilor. Astă-seară vom avea musafiri. E încă destulă lumină pentru ca vila să apară în toată frumuseţea ei; iedera verde urcă pînă la acoperiş, obloane glasene – verzui încastrate în zidurile stropite cu piatră de culoare aproape albă, iar jos o mulţime de trandafiri de toate culorile. Oricine ne vizitează nu se poate abţine să nu exclame într-un fel care s-ar putea sintetiza în cîteva cuvinte:

„Ce noroc nemaipomenit să trăieşti aici!”

Şi slavă domnului, vizitatori avem aproape zilnic. Nu putem trăi altfel, ne-am obişnuit aşa. Astăzi, însă, sînt plictisit. Intenţionam să mă schimb, să-mi pun costumul alb de in şi o cravată de mătase cît mai colorată, dar am renunţat. Din plictiseală, sau poate din comoditate. Totuna.

Nici nu ştiu cînd a apărut Laura. Poartă o rochie verde cu cerculeţe mici. Totdeauna se îmbracă simplu, fără pretenţii.

— E aici un fotoliu care mă aşteaptă? Sau nu?

Rochia ei îmi aminteşte de o alta… era la începutul iubirii noastre. Un val de căldură îmi inundă sufletul,

— Vino la mine, să-ţi spun un secret.

De-abia acum auzeam strigătele copiilor care pătrundeau greu pe terasă. Laura s-a aşezat pe genunchii mei. O sărut cu gingăşie. Deodată mă aud spunînd:

— Aş vrea să fac ceea ce n-am făcut la nunta noastră... Să te culc pe un pat de flori,

— Nu. Te rog. Din clipă în clipă trebuie să sosească musafirii.

Argumentul mă dezarmează. O sărut după ureche ca şi cum acesta era secretul care trebuia să i-l spun. Tresare înfiorată şi mă bucur.

— Poate ţi-ar face bine dacă aş repeta totul, spun eu pe un ton foarte hotărît

M-a privit parcă din depărtare.

— Ai rămas acelaşi. Arăţi ca atunci. N-ai îmbătrînit deloc. Dar deloc.

— Bineînţeles că nu. Unde ai mai văzut tu un tînăr care să îmbătrînească?!

Telefonul sună. Laura se ridică de pe genunchii mei si se duce să răspundă. La început am interceptat cîte ceva din convorbire, apoi m-au furat gîndurile,

În esenţă gîndurile mele se învîrteau în jurul unei idei. Toţi oamenii se aseamănă, doi ochi şi două urechi, mîini şi picioare, sînt simetrici bilaterali, postură verticală, aceleaşi elemente chimice în corp, capacitate de a simţi şi gîndi, de a vorbi şi imagina, de a-şi aminti şi a reproduce, de a visa... şi totuşi doi indivizi de pe acest pămînt nu sînt la fel în construcţia lor interioară... Apropierea de Laura m-a făcut să mă gîndesc la toate acestea sau vizita anunţată a familiei Iliescu?

Odată cu seara, zgomotele străzii au încetat. În liniştea deplină aud vocea Laurei.

— Stăm pe terasă sau...

Deci, au venit.

— Da, pe terasă, o aprobă Dorin Iliescu. E o privelişte încîntătoare, nu m-aş plictisi niciodată într-un asemenea loc.

M-am simţit parcă vinovat de plictiseala mea. Printr-un gest imaginar mi-am aranjat nodul de la cravata de mătase pe care nu mi-o pusesem şi m-am ridicat îndreptîndu-mă către musafiri.

— E o atmosferă atît de plăcută aici!

Laura e fericită. Cum îi mai place să fie admirat totul: casa, lucrurile, ea. În asemenea momente pare mult mai frumoasă. Merită să fie admirată. Acestea sînt momentele noastre cele mai

bune, cînd ne vin oaspeţi. Atunci ea e mîndră de mine, în rest pare a se fi prea obişnuit cu persoana mea. Am totuşi noroc că astă-seară au venit soţii Iliescu. Dorin cu vocea lui liniştită, îmi face bine. Inspiră încredere, siguranţă. Ştie să fie eficient în cazuri limită, chiar cînd e vorba de boală sau accident, întind mîna şi le urez bun venit.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Dorine, ştii că ai febră? Ar trebui să stai în pat! Eram să adaug: nu să vii în vizită, dar m-am oprit la timp.

— Dacă ne-ai invitat, am avut cel puţin bunacuviinţă să mă prefac că nu sînt bolnav.

— Dar eşti? Sau mi se pare?

— Am fost. M-a durut în regiunea stomacului. Dar mi-a trecut. Acum mă simt foarte bine.

— Dar temperatura?

— Exagerezi.

— De mult ai durerile astea?

— De vreun an, vin şi trec, azi a fost ceva cu totul neobişnuit, nu-i aşa Sabina? Nu mi s-a mai întîmplat pînă acum.

— Şi cum sînt durerile, vrei să mi le descrii? îl întreb eu aşa cum îmi întreb pacienţii.

— Ei, asta-i, nu sînt bolnav. Aş fi în stare să merg pe bicicletă zece kilometri. Fleacuri. Ascultă Radule, vrei să luăm loc? Şi mi-a întors spatele aşezîndu-se comod în fotoliu, de parcă ar fi vrut să scape de mine, o clipă măcar.

I-am făcut semn Laurel că vrem să rămînem singuri. Pentru cîteva momente, numai. Cu Dorin nu te poţi înţelege cînd are public. Nici n-a închis bine uşa Laura după ea, că l-am şi întrebat.

— La urma urmei, ce s-a întîmplat exact?

N-am primit nici un răspuns. Am continuat cîteva clipe să stăm în fotoliile noastre fără să scoatem o vorbă. Erau prea multe de spus şi prea puţine, şi eu în nici un caz n-aveam de gînd să încep. Am vrut să mă ridic dar el intuind gestul, m-a oprit.

— Te rog nu pleca. Hai să bem ceva.

L-am întrebat de-a dreptul îngrijorat.

— Ce Dumnezeu ai păţit?

— Mai încet. Ce ai de băut?

— Whisky, am răspuns eu continuînd să fiu îngrijorat şi mirat.

— Bun. Cu sifon, Cu mult sifon.

— Nu vrei să-mi răspunzi?

— Stai liniştit, Radule, nu-i nimic grav. E vorba de o femeie.

— Mi-am închipuit eu ceva, am spus. Atunci e perfect.

— Şi Sabina?

— Bravo, unde te duce mintea!

— Dar nu te-am cunoscut niciodată într-o astfel de…

— Asta nu înseamnă că pînă acum ţi-am lăsat numai impresii bune.

— Sper că nu ai băut înainte de a veni aici.

— Îţi mărturisesc cinstit că nici nu mai am chef. Vin de la spital. Deci n-am băut nimic. Dar port în mine un neastîmpăr permanent.

— Dă-i drumul. Sînt curios. Cum arată?

— Am cunoscut-o abia ieri. O cheamă Antoniada. N-aş putea spune dacă numele îmi place sau nu… Trăim într-o lume în care cele mai năstruşnice gusturi au rezonanţe. Antoniada… Părul tuns scurt, de un negru tot aşa de neobişnuit ca şi numele ei. Un negru albăstrui.

— Şi bineînţeles că este înnebunită după tine.

— A da, dar să-ţi spun mai departe. Ochii tot negri. Şi se mişcă în cap al dracului de iute, pentru vîrsta lor. Nu are nici treizeci de ani. Cum am cunoscut-o? Eram în cabinet, singur, aşteptam să vină sora. Deodată uşa cabinetului se deschide încet şi în locul sorei apare un cap de fată. Înţelegînd că prezenţa ei nu mă supără, înaintează încet şi nesigur. Înaltă, slăbuţă, cu un mers uşor legănat. Sînt convins că dacă o priveam lateral, puteam să observ cum la fiecare pas aruncă pieptul uşor înainte. Asta aşa, cum să-ţi explic… ca să o ţin minte. S-a aşezat liniştită pe scaun, fără o vorbă şi mai ales fără invitaţia mea, ceea ce puţin m-a mirat. După aceea, am înţeles… Ai să înţelegi şi tu. Mi-a întins un bilet de trimitere din care n-am reţinut decît numele. Antoniada. M-am apropiat de ea şi am întrebat-o, mai precis am vrut s-o întreb ceva în legătură cu boala ei, cînd deodată a lunecat pe podea.

— De obicei nu lunecă atît de departe.

Eram răutăcios.

— Pînă acum, deşi sînt medic de nouă ani, nu mi s-a mai întîmplat.

Oare să nu-mi fi remarcat ironia?

— Şi ai ridicat-o şi ai întins-o pe canapea. Şi ai sunat-o pe Jeni, sora de cabinet.

Musafirul meu nu s-a amuzat.

— După tine, crezi că aveam de ce? Un simplu leşin, nimic altceva.

— În care timp, n-ai văzut că nu-şi lua ochii de la tine?

În clipa următoare cele două femei s-au întors pe terasă.

— Poftiţi la masă, ne invită Laura. Pe noi nu ne serviţi cu un pahar? Ne-ar face mare plăcere.

— Haideţi să bem, ne îndemnă şi Dorin, care în scurt timp, cît am mai stat pe terasă, a şi dat peste cap cîteva pahare.

— E greu să rezişti insistenţelor lui Dorin, interveni Sabina. Apropo. Ce aţi mai bîrfit?

— Crezi, iubito, că sîntem în stare de aşa ceva?

— În stare sînteţi, nici o grijă. Să plecăm noi de-acasă şi să vezi pe urmă…

Şi parcă un resort o întoarse către Dorin

— Sper că nu mai bei în seara asta. Îţi ajunge.

Atîta duritate parca n-am mai simţit niciodată în glasul unei femei.

După-masă, ne-am întors pe terasă ca să admirăm priveliştea. Sabina păşea înaintea mea, destul de aproape. Puteam s-o ating, s-o cuprind cu braţul, ca altădată. O simţeam, însă, rece, schimbată. Duritatea glasului ei mă obseda, mă inhiba…

2

Pe vremuri nu fusese aşa. Sabina era atunci absolventă de liceu. Atunci cînd am cunoscut-o. În liceu, fetele erau mîndre şi distante, dar nu toate… La optsprezece ani, în vara cînd am absolvit liceul, cunoscusem destule fete, dar nu mă ataşasem de nici una. Voiam să urmez mai departe, să ajung medic. În familia noastră bunicul a fost ultimul care şi-a cîştigat existenţa din munca braţelor şi deşi putea să fie mîndru de asta, nu era mulţumit. Neavînd pămînt, se angajase în echipa de muncitori a căilor ferate, lucrau de-a lungul drumului de fier executînd tot ce li se comanda. În ochii noştri, ai copiilor, aceşti oameni îmbrăcaţi în haine ţărăneşti (fiindcă puţini purtau salopete) aveau o

anumită măreţie. N-am înţeles atunci, copii fiind, de ce cînd mă duceam şi veneam de la şcoală traversînd calea ferată, bunicul se ferea să-mi facă un semn sau să-mi spună o vorbă. Se simţea umilit. Am înţeles mai tîrziu, stînd de vorbă cu bunicul. Aşa m-am hotărît să învăţ cu tot dinadinsul, să merg mai departe.

La optzeci de ani bunicul şi-a pierdut vederea. Sarcina mea a fost, de atunci, să-i citesc ziarul, el stînd lîngă soba din bucătărie, care ardea mocnit chiar şi în zilele de vară. Bunicul era încălţat cu cizme. După ce terminam ştirile, mă ruga cu un glas pe care nici acum nu l-am uitat să-i citesc toate anunţurile cu decese din „România liberă”.

— Dar să le zici pe toate cum îs scrise acolo. Şi să citeşti bine numele, poate e cineva pe care-l cunosc.

Nu era nimeni din cei pe care-i cunoştea. Cei din preajma locului nu prea aveau bani să comunice sfîrşitul celor apropiaţi la ziar. Şi poate nici nu preţuiau acest gest cum se cuvine. Sau poate unii erau prea discreţi, nu voiau să facă publice cazurile de deces.

Vara aceea, cînd aveam optsprezece ani, îmi aminteşte şi de părinţii mei, învăţători. Chipul mamei mi s-a-ntipărit aşa cum arăta la bătrîneţe. De ambele părţi ale nasului avea două adîncituri vineţii şi părul ei părea că nu adera la pielea capului, ca şi cum ar fi purtat cu neglijenţă o perucă, jumătate căruntă… Totdeauna era obosită. Tata era aspru, aproape un tiran. Nu avea darul vorbirii, în schimb, o memorie care părea să devină tot mai bună pe măsură ce treceau anii. Lor le datorez în parte hotărîrea mea luată în ultimii ani de liceu, de a deveni medic. Mi-au bătut capul tot timpul că sînt prea bun şi milos, încît rareori mă gîndeam că mă pot apuca de o altă meserie.

În vara aceea am plecat să dau concursul pentru intrarea la facultate. Capitala ţării era cea mai aproape de noi, de oraşul nostru, la mai puţin de o sută de kilometri. Am plecat împreună cu alţi trei băieţi. Îmi făcea o deosebită plăcere să călătoresc cu trenul. Soarele de-abia răsărise şi razele lui desenau largi fascicole de praf de-a lungul vagonului pe jumătate gol. Prin ferestrele murdare se vedeau sonde şi ţevi negre ce păreau că aleargă pe lîngă şinele de cale ferată, kilometru după kilometru. În trenul acela am întîlnit-o pe Sabina. În timpul şcolii nu o cunoscusem. Părea aproape matură. Dar agreabilă, avea un ten luminos, ochi albaştri, limpezi, şi mirosea plăcut. Gura prea

mare şi cărnoasă, poate de aici semnul de maturitate. Aveai impresia că este o femeie la începutul căsniciei. Iar ea mergea, la fel ca şi noi, să dea admiterea la facultate. Concursul s-a ţinut după-amiază, cînd am întîlnit-o din nou pe Sabina. Am mers împreună la căminul unde fuseserăm găzduiţi, dar în loc să urcăm în camerele noastre situate în aripi diferite, am rămas jos în salonul întunecat care nu putea fi decît vorbitorul, şi am discutat vreme de cîteva ceasuri. Ce ne-am spus? Nu-mi aduc prea bine aminte, dar cred că eu am vorbit cel mai mult, despre mine însumi, despre grija părinţilor mei care voiau cu orice preţ să mă fac medic, despre curajul meu de a mă prezenta la concurs.

— Pariez că tu ai să devii un medic bun. Numai ca să-ţi arăţi ţie însuţi că eşti de ajuns de curajos, a spus ea la un moment dat.

Am avut impresia că mă supra aprecia şi am fost măgulit.

Într-un tîrziu, m-am apropiat de Sabina şi i-am mîngîiat în tăcere braţul. Eram prea timid. Atunci Sabina privindu-mă cu ochii în flăcări, m-a sărutat. Cu o vigoare stîngace am sărutat-o şi eu dar imediat a plecat. Am aşteptat multă vreme sub lumina slabă din hol însă nu s-a întors. Cînd, în cele din urmă, am plecat spre camera mea, îmi tremurau picioarele. Pentru prima dată, în acea zi, m-am gîndit la mine la persoana a treia.

Peste zece zile s-au dat rezultatele, am fost singurul din grupul nostru care am luat concursul. La întoarcerea spre casă, în tren, am fost din nou împreună. În acea călătorie am simţit ce înseamnă umilinţa în sufletul unei fete.

În vagon era aproape întuneric, cînd ne sărutam, o umbră roşie mi se isca sub pleoape, iar cînd buzele noastre se despărţeau, cu un fior de candoare îmi ascundeam faţa în umărul ei, şi în întunericul călduţ de acolo. Părinţii ne-au aşteptat la gară.

După aceea Sabina nu a mai acceptat „jocul”. A început să se pregătească foarte serios şi în anul următor a luat examenul la medicină, în alt centru universitar. Un timp am mai purtat corespondenţă. Simplă, sinceră, dar de la o scrisoare la alta răceala devenea din ce în ce mai simţită. Ultima a fost mai lungă decît cele cu care mă obişnuisem. Îmi scria că într-o după-amiază de noiembrie se afla în grădina botanică. Ploua mărunt şi des, ca ploile de toamnă. Acolo s-a întîlnit cu prietenul ei,

viitorul soţ. Au străbătut aleile umede îmbrăţişaţi, bucurîndu-se de fiecare picătură de ploaie, de fiecare strop prelins de pe frunze şi, flori, sărutîndu-se necontenit. Nu am înţeles de ce a trebuit să-mi spună mie toate astea. De suferit nu era cazul să sufăr. Ştia asta şi Sabina. Probabil ca să mă îndepărteze mai uşor, să mă facă să înţeleg că totul s-a sfîrşit. Prin acel simţămînt care trezeşte la realitate, propriu femeilor, Sabina a simţit că nu eu sînt omul, alesul vieţii ei, că destinul, chiar dacă m-a scos în calea ei, nu a hotărît să rămînem alături. Niciodată nu am întrebat-o ce-a urmărit prin acele rînduri. De ce aş mai fi încercat acest lucru! Înainte de a-i primi scrisoarea eram fericit cînd mă gîndeam la ea. Totuşi după ce am citit-o, nu am simţit durere, nici măcar regret. Aşa s-a terminat totul.

După cîteva zile luam vacanţă, astfel că toate gîndurile mi le-am îndreptat spre casă. Curios. Fără să întrezăresc posibilitatea de a mă întîlni cu ea. De fapt, nici nu m-am întîlnit în vacanţa aceea cu Sabina.

3

Am mai stat încă o zi acasă. Nu era grav o lipsă scurtă de la cursuri. Socoteam că aşa mă voi reface mai bine şi voi putea să obţin rezultate tot mai bune. Mă întinsesem pe pat, în camera mea, şi simţeam cum timpul trece parcă la afara pereţilor, undeva uncie zgomotul îndepărtat al paşilor se întretaie cu deschiderea şi închiderea unor uşi nevăzute. La un moment dat însă, uşa camerei mele se deschide şi glasul mamei, asemeni scrîşnetului unei pietre, mă cutremură.

A murit în timp ce se bărbierea..

— Cine?

Nu putea fi altul decît vecinul nostru, Ion Bălan, fostul activist. Mi l-am închipuit clătinîndu-se, căzînd greoi pe spate, după ce, pentru ultima oară, şi-a privit propria-i faţă, uimită, în oglindă. Poate nici nu-şi spălase săpunul de pe faţă. Poate nici nu se bărbierise decît pe un obraz. Moartea este de un cinism fără seamăn. Nici un om, cît de crud, nu poate să o întreacă. De fapt, nu trecuse mult timp de cînd nici eu nu ştiu cum am stat o după-amiază întreagă în preajma lui.

Într-o zi de duminică, ne-a invitat pe mine şi pe tata să-i

gustăm vinul meşterit din struguri romaneşti, nealtoiţi Avea un zîmbet larg şi obrajii îi erau umflaţi ca şi cum ar fi supt mereu o bomboană. După primul pahar pe care l-am ciocnit împreuna mi-a spus.

— Părinţii, după cîte ştiu, te-au îndemnat să te faci medic. Bine au făcut. Poate o să te întorci aici, cine ştie...

A căzut pe gînduri cîteva clipe, după care i s-a adresat tatei.

— Hai să-ţi arăt cum am aranjat pivniţa.

Tata s-a arătat bucuros de invitaţie. Fusese mai de multe ori în pivniţa vecinului. Numai eu eram invitat pentru prima oară, la degustatul vinului, ca semn al intrării mele de om matur, în viaţă,

— Dumneata, tinere, serveşte-te, m-a îndemnat cu bunătate Ion Bălan. Cîteva pahare de vin natural nu-ţi vor face rău. Nu stăm prea mult, doar ne facem obiceiul ca în fiecare an.

Am golit cu toţii paharele pînă la fund. Vecinul nostru a lovit cu degetul în cana de sticlă golită pe jumătate făcîndu-mi cu ochiul.

— Ca să nu te plictiseşti, te poţi uita prin hîrtiile astea, sînt amintiri, le-am scris aşa cum m-am priceput.

Dar nu erau hîrtii ci un caiet de vreo două sute de file, un scris ordonat, frumos, descifrabil, Şi nu erau propriu-zis „amintiri" cum am constatat imediat, ci mai degrabă gînduri sau frămîntări determinate de amintirea trecutului.

„În acea şedinţă eram un pachet de nervi... Medicina studiază ritmul pulsului meu în comparaţie cu al altuia, reacţiile inimii sau ficatului sau plămînului meu faţă de ale altora ş.a.m.d. Dar de la acest comportament general omul «deviază» în fiecare zi, acesta este omul adevărat, omul care trăieşte şi reacţionează prin întreaga sa viaţă, prin biografia sa Dacă nu ţinem seamă de lucrul acesta, putem să dăm verdicte de o cruzime fără seamăn. De multe ori nu examinăm toate situaţiile sau toate soluţiile sau nu avem destulă experienţă ca să ne pronunţăm în legătură cu un om.”

Interesul meu pentru aceste rînduri a crescut dintr-o dată, dar nu pentru că era vorba de medicină, sau poate că şi pentru asta. Eram foarte curios să ştiu despre oamenii din trecut. Cu tata nu prea discutasem asemenea lucruri.

„Un om de vreo treizeci de ani, pirpiriu la trup şi cu un tic al sprîncenelor care te făcea să crezi că se miră de orice-i spui. Ajunsese conducător al unei unităţi nu prea mari şi după mine, nu chiar aşa de importantă. Era descoperit că în urmă cu ani făcuse o anume politică. Unul din partidele zis-istorice avea şi o organizaţie de tineret şi individul trecuse pe acolo. Împlinise, însă, doar doisprezece ani. După ’44 practicînd meseria de tinichigiu, a intrat cu uşurinţă în partidul nostru. Biografie nu comună multora, dar nici chiar atît de rară. Gravitatea era că nu declarase nimic din ceea ce nu-i convenea. Nu m-am putut abţine şi la un moment dat l-am întrebat. «De ce-ai intrat în partid dacă ştiai că ai făcut o altă politică?» M-a surprins răspunsul formulat ca la şcoală: «Am crezut şi cred în el». Am revenit cu o întrebare mai la obiect. «În ce crezi? În ce a fost atunci, cînd aveai zece-doisprezece ani sau în ce este acum…» «În ce este acum. La zece ani nu ştii nimic. Apoi nici nu am făcut parte din acea organizaţie. M-a văzut cineva că eram alături de nişte colegi…» «Sînt documente că totuşi ai făcut parte. Nu sînt dubii. Deci te întreb, nu cumva a fost un interes la mijloc? N-ai urmărit o viaţă mai uşoară aşa cum o ai acum? fiindcă un post de director…» «Prostii. Ca intelectual lucrez enorm. Să nu uitaţi aportul meu, în aceşti ani, la construcţia socialismului…» Acestea au fost cuvintele care m-au înfuriat.

Ce a urmat a fost simplu. Şi aşa de fapt se propusese excluderea din partid, intervenţia mea era considerată, ca atîtea altele, o formalitate.”

În mintea mea, de tînăr în faţa vieţii, fire nevăzute şi nebănuite se căutau în lumini şi umbre, se legau şi se dezlegau într-un fel aproape dureros. Fierbinţeala vinului mă făcea să mă simt ca o torţă…

Răsfoind caietul mai departe, cîteva fraze scrise cu majusculă. Pe o singura pagină.

„În fond, despre om este vorba. Pentru a-l cunoaşte trebuie să ştim cîte ceva despre el. În anumite privinţe un om poate fi ca toţi ceilalţi oameni, în altele, numai ca unii sau ca nici un alt om.”

Fără îndoială că aşa trebuie interpretat scrisul cu majuscule,

ca ceva aparte în caietul cu „amintiri”. Aforismul se lega de paginile următoare.

„Pe vremea aceea se «construiau» în cabinete tipuri ideale de oameni – fără greşeli, fără pată, fără… nimic, – şi tot acolo se hotăra soartea celorlalţi. Despre mulţi din aceştia se spunea că nu se «încadrează» în acele tipuri, că vor intra în conflict cu autorităţile. Existau chiar statistici care prevedeau ca aproape o sută din o sută de aceştia ar deveni, delincvenţi… Omul real era confundat cu omul artificial din norme, din cabinete.”

După cîteva exemple concrete, cunoscute din propria-i experienţă, continua:

„De ce a fost nevoie de atîta timp ca omul să-şi recapete demnitatea sa? De ce n-am avut curajul să îndreptăm lucrurile, să prevenim jertfele omeneşti, iluzia permanentă că totul era perfect, nemaipomenit de frumos? Să fi fost numai lipsa curajului, acea slăbiciune omenească, firească tuturor, la o anumită vîrstă? Dar ceilalţi, ceilalţi ce-au făcut? Poate că, era nevoie, sigur că era nevoie, de a influenţa oamenii. Şi oamenii au fost influenţaţi, influenţaţi ca să înţeleagă că poporul este stăpîn pe toate şi pe tot.”

După cîteva pagini albe, lăsate anume, probabil, aşa, ca să fie completate, urma un alt caz cunoscut îndeaproape de Ion Bălan.

„Mi-amintesc şi azi de acel tînăr, pe atunci inginer, fiu al unui popă scăpătat, care ajunsese şef de secţie într-o mare uzină, singura întreprindere mai arătoasă în acel timp, din municipiu, Fusese un elev eminent în liceu, facultatea o absolvise cu greu, din motive financiare. A trecut cu şi mai mare greu prin sita atîtor şi atîtor verificări de cadre. La uzină directorul, fost muncitor, văzînd în tînărul inginer un cadru de nădejde, l-a încadrat pe răspunderea sa şi, nu după mult timp l-a avansat. Lucru important pentru că pe atunci nu era la modă ca oamenii să fie apreciaţi după calităţile lor profesionale. O atitudine curajoasă. Tînărul inginer a cerut să fie primit în partid. Organizaţia l-a admis, doar cu trei voturi contra. Toate trei de la

diferiţi funcţionari, care, aşa cum am constatat mai tîrziu, fuseseră «sfătuiţi» astfel de inginerul-şef al uzinei, se temea· că tînărul îi va lua locul. Zece ani inginerul-şef a mai rezistat pe poziţie, după aceea a fost înlocuit.

Comitetul raional a infirmat primirea în partid a tînărului inginer. De fapt, trebuia să fi fost confirmat pentru prima etapă – candidat de partid. Aşa era pe atunci. Pentru tînăr greul a început de a doua zi. Nu mai era salutat, nu i se mai vorbea, nu mai era consultat, chiar cei apropiaţi îl ocoleau. Descurajat sau, dintr-o demnitate caracteristică tinerilor, inginerul nu s-a adresat directorului său, care, ce-i drept, mare lucru nu putea face într-o asemenea situaţie. Reclamaţiile se ţineau lanţ. Dar tot atît de adevărat era că nu ne prea băteam capul să le rezolvăm. Să le clarificăm definitiv şi complet. Pe atunci alte probleme erau mai importante decît omul.

Anii au trecut, ca şi momentele grele de descurajare. Figura tînărului inginer am reţinut-o bine în minte. L-am întîlnit în urmă cu cîteva luni, aproape neschimbat. Este de cîţiva ani inginer-şef la marele combinat, de fapt, fosta uzină, în acelaşi municipiu. Între timp şi-a dat doctoratul, a publicat trei cărţi, are cîteva Ordine ale Republicii, cîteva invenţii, zeci de inovaţii. Şi pe deasupra şi tată a trei copii. Viaţa nu este făcută din momente corecte sau incorecte. Trebuie să ne adaptăm din mers, trebuie să luptăm, să nu cedăm niciodată, mai ales cînd ai un crez, cînd lupţi pentru o cauză.”

Dar iată şi cîteva însemnări despre un pictor. Le-am citit mai mult pe sărite. Oricum intenţionam să-i cer vecinului nostru caietul, să-l citesc acasă în linişte.

„Fusesem invitat la vernisajul unei expoziţii de pictură. Artistul era secretarul Filialei artiştilor plastici din localitate. Deşi nu intenţionam să merg, fiind în seara aceea liber şi întîlnindu-mă pe stradă cu un amic, am mers împreună. Eram aşteptat de circa un sfert de oră, toţi erau cu ochii pe mine, unii curioşi, alţii încîntaţi de prezenţa mea, alţii... care în viitor îl vor duşmăni şi mai mult pe Gigi.. Aşa se numea pictorul. Dar nu mi-am cerut scuze. Pur şi simplu n-am simţit nevoia s-o fac. Din festivitate nu merită nimic povestit. Tablourile erau interesante...

Gigi avea tenul fraged, faţa slăbită, obrajii prelungi, privirea

fixă şi sigură, umerii nu atît de laţi cît ar fi trebuit, pîntecul şters, umbletul energic şi hotărît, semn al încrederii în viaţă, în talentul său. Vorbea cu hotărîre, îl făcea pe cel care-l asculta să nu mai poată spune nimic, doar să-i aprecieze spusele. Am convingerea că un asemenea om cînd mergea pe stradă împreună cu colegi de breaslă, el mergea neapărat la mijloc. În felul acesta îi făcea pe ceilalţi să se oprească atunci cînd se oprea dînsul şi să pornească de asemenea cînd pornea el, adică să se adapteze după mersul lui. La festivitate avea chef straşnic de vorbă, toată lumea îl asculta... nimeni nu l-a întrerupt, toţi erau de acord cu cele spuse de el. Am înţeles însă imediat că cei mai mulţi, nu înţelegeau nimic, iar restul... nu ascultau. Gîndurile le zburau în altă parte. Secretarul cu probleme ideologice, hazliu, rîdea la un moment dat în hohote, era singurul care comentînd ceva a tulburat liniştea. Îi place să discute politică oricînd şi s-o facă pe misteriosul în legătură cu chestiunile la ordinea zilei...”

Răsfoind mai departe caietul, m-am oprit asupra unor reflexii. Nu eram sigur însă c-am să le pot citi în întregime. Ion Bălan şi tata trebuiau să se întoarcă din clipă în clipă, stătuseră destul în pivniţă.

„Scriitorul, printr-o selecţie abilă îmbină zece personaje reale într-unul imaginar, de aici poate începe şi exagerarea. Nouă însă nu ne este permisă nici o subliniere artistică. Dar nu e chiar aşa. În fond fiecare din noi avem propriile noastre înclinaţii, adeseori înlăturăm cu bună ştiinţă schema prefabricată care ne ţine încătuşaţi şi atunci spunem deschis lucrurile, pe faţă. Oamenii sînt supuşi, în genere, aceloraşi situaţii. Unii pot să nu adopte o poziţie, pe care tu o susţii, important este însă ca ideea ta să fie adevărată, cu timpul chiar mulţi dintre ei te vor aproba şi o parte din ei te va urma, deci într-un fel îţi vor fi de ajutor. E clar că atunci cînd te afli pe baricadă, şi alături de tine acei care te înţeleg, nimeni nu caută în acel moment, de lupte, o poziţie socială. Tendinţa sau dorinţa aceasta apare mai tîrziu, în perioada de pauză, de răsuflare. Şi este firesc. E nevoia de confirmare a ta de către ceilalţi. Nefiresc este însă să nu ştii să te apreciezi în acea poziţie socială, să nu fii autocritic, chiar dacă n-o faci în gura mare.”

Peste cîteva pagini ajung la asemenea întîmplări care nu pot să nu mă reţină.

„Într-o zi vine la mine directorul liceului din comuna B, şi după o introducere plicticoasă – la început am crezut că este un carierist care vrea să se pună bine –, mi-a relatat o întîmplare nostimă, hazlie chiar, dacă nu are, şi are, partea ei de tristeţe Preşedintele Consiliului Popular Comunal (aşa se numea pe atunci primarul) era înscris să-şi dea liceul la fără frecvenţă. Înainte de examen s-a gîndit să facă la şcoală o inspecţie straşnică. A intrat fără consimţămînt, dar şi fără proteste, la ora profesorului de limba română, un om hîtru din fire. Acesta a început să vorbească despre Caragiale ca despre un scriitor al ţărănimii. Domnul Goe a fost de fapt un ţăran sărac, pe care l-a împroprietărit regimul, a intrat cam tîrziu în gospodăria colectivă... şi mă rog a ţinut-o aşa o oră întreagă. Elevii au rămas uimiţi Nici un zîmbet, nici un rîs. Seriozitate totală. Erau în ultima clasa şi au priceput totul. Poate mai mult decît dascălul lor, fiindcă toţi erau din comună şi îl cunoşteau bine pe preşedinte... Sfîrşitul orei i-a adus profesorului multe laude în faţa clasei. «Aşa da. Îmi place. Lecţie politică, ce mai. O să ajungi departe. Bravo.» Culmea a fost că la examen preşedintelui i-a picat la teza de limba română tocmai Domnul Goe. A scris ceea ce a reţinut de la acea vestită oră. Ce a urmat este lesne de înţeles. Întîmplarea – cu comentariile de rigoare – s-a auzit în toată comuna, a auzit şi preşedintele, care de atunci purta sîmbetele tuturor profesorilor, dar mai ales ticălosului ăla, care a vrut să compromită un cadru cu muncă de răspundere... Directorul liceului tocmai de aceea a venit la mine, ca să-mi explice că totul a fost o glumă, dar că lucrurile pot deveni serioase, fiindcă tatăl profesorului era... la o muncă grea.

Directorul liceului este acum inspector general în minister, profesorul de limba română, tot profesor, dar la o şcoală generală dintr-un sat mai îndepărtat.”

Tata şi vecinul nu s-au întors încă din pivniţă. Puteam să mai răsfoiesc încă foile din caiet.

„Am cunoscut-o mult mai tîrziu. Nu mai avea nici o legătură

cu cazul în sine, pe care l-am anchetat. Aveam nevoie de o traducere din limba engleză în vederea unei lucrări la examenele de la Academie şi atunci am apelat la serviciile Ninei T. Era profesoară de engleză. Ştiam că este aceeaşi pe care cu ani în urmă o condamnasem. Condamnare morală, fiindcă era implicată în nişte lucruri… Dar mai întîi să spun cîte ceva despre această femeie. S-o descriu. Nu era propriu-zis frumoasă dar nici într-un caz cu totul comună. Un tip de frumuseţe obişnuit, cu ceva aparte. Ochii îi erau puţin prea mari pentru întreaga ei făptură, genele mai lungi decît ar fi fost necesar, gura parcă o reproducere a arcului lui Cupidon, iar gîtul o imitaţie de marmură. Mîinile şi picioarele de proporţii obişnuite. Toate acestea privite la un loc te impresionau, îţi reţineau privirea. Acesta a şi fost motivul conflictului între cei doi bărbaţi. Un medic şi un preot. Curios, caraghios dar aşa a fost. Scandalul a început în biserică. Medicul S, a venit să ceară lămuriri, sau, poate să-şi declare întîietatea în faţa preotului în legătură cu Nina, dar preotul, pînă la urmă, l-a lovit în altar. Toate acestea s-au aflat chiar de la medicul S. care l-a reclamat pe popa Naie (numele pare a fi pentru un om în vîrstă dar realitatea era pe dos) cum că l-a ademenit cu vicleşug în biserică şi că acolo, ca duşman al poporului, reacţionar sadea, popa a luat piţifelnicul şi i-a aplicat mai multe lovituri… Norocul a fost că reclamaţia ne-a parvenit nouă, şi nu celor de la Interne, care ar fi putut să-l scoată pe bietul popa Naie duşman al clasei muncitoare.

Dar nu înţelegea, nu ştia nici unul din noi ce-i acela un piţifelnic. Ne-a lămurit şeful secţiei financiare. Un fel de prăjină cu două clape metalice la capăt pentru stins lumînările din policandru, la care ţîrcovnicul nu ajungea, înălţimea fiind de aproape trei metri. Şeful secţiei financiare fusese pe vremuri cîntăreţ bisericesc, dar… fără şcoală de cîntăreţi, aşa că nimic nu se opunea calităţii lui de activist de stat. Au urmat cercetările. Bătaie pentru o femeie, şi femeia aceea era Nina T. Fiecare din cei doi prezenta argumente, care mai de care mai jenante. Mi-amintesc cîte ceva din scrisoarea preotului Naie către Nina, ajunsă în mîinile rivalului său, medicul S. «Aşa cum sînt eu, toate le pot îndura, stăpînă, numai să mă culc cu tine. Atunci, noaptea, am fugit, dar n-am plecat, cum ai crezut, ci m-am vîrît sub şopron şi am văzut totul. Dacă pun mîna pe felcerul ăla, dacă reuşesc să-l prind şi să-l am în puterea mea, îl leg de

picioare, îi atîrn de ele piedici groase şi-i pun hîrleţul în mînă. Are să uite el răsfăţurile tale de atîta sapă şi tîrnăcop şi are să cunoască pe pielea lui ce înseamnă să îmbrăţişezi o altă femeie»... Ce era să facem? Împuternicitul cultelor susţinea că nu este bine să ne amestecăm, că şi aşa atmosfera este încărcată, că, vezi doamne, cultele sînt persecutate, că... Ce mai încoace şi încolo, pînă la urmă a biruit medicul S. care a şi devenit soţul profesoarei Nina T. Dar lucrurile nu au mers chiar aşa de uşor. Medicul S. avea un copil dintr-o altă căsătorie şi Nina T. nu l-a acceptat. A făcut cereri peste cereri ca să i-l primim la Casa copilului. Nu puteam încuviinţa primirea unui copil într-un internat numai pentru că era lipsit de o îngrijire maternă adecvată. A trebuit să luăm poziţie fermă şi treburile au intrat pe făgaş. Neavînd încotro, Nina T. a trebuit să se înhame complet la căruţa căsniciei. A încercat ea să ne lămurească pe noi dar nu i-a mers: că tatăl ei fiind leneş şi beţiv, maică-sa era prinsă de toate treburile, nu putea avea grijă de ei, de copii, totuşi au crescut alături de alţii, de şleahta de copii a cartierului. Ca o reacţie la toate astea, poate – ne-a explicat ea – a devenit profesoară. Frumos? spus, dar a trebuit să fie convinsă că procedînd la fel, greşeşte. Avea doar o mică circumstanţă atenuantă, nu era copilul ei. Cît despre medic era prins cu totul de vraja Ninei T. Cererea de primire la Casa copilului o făcea nu atît din grijă pentru copil, cît pentru a o scuti pe ea de grija pentru a-i intra în voie.

Popa Naie ne-a dat şi el bătaie de cap. Alarma venea chiar de la organul de Interne care indica măsuri drastice. Situaţia era următoarea: cimitirul cartierului, care nu ţinea de biserică ci de sfatul popular, ajunsese la limită, nu mai existau lacuri de înmormîntare. Secretarul sfatului nu era de acord însă ca cimitirul să fie mărit. De fapt, legal, trebuia o aprobare de la centru. Aprobarea nu putea fi dată imediat însă morţii nu puteau să aştepte. În cele din urmă, văzîndu-se presat, secretarul a zis că este o problemă a bisericii, dar asta nu rezolva situaţia. Oamenii au început să ceară cu insistenţă «Vrem pămînt pentru mormînt». Popa Naie le-ar fi sugerat «lozinca» şi de aici scandalul care s-a aplanat numai la intervenţia noastră...”

Paşii tatei şi ai vecinului m-au determinat să-mi întrerup lectura.

Vizita în pivniţă i-a făcut mai comunicativi, mai bine dispuşi. Dorinţa mi-a fost împlinită. Am luat cu mine caietul. Aşa l-am cunoscut pe acest om care s-a bucurat de stimă, de preţuire, cum reiese din propriile mărturisiri dar şi din cele spuse de tata. Am înţeles chiar că spectrul prezenţei lui plana deasupra familiei noastre încă înainte ca să-l cunosc. Ion Bălan. Un nume comun dar care pentru mine îşi avea importanţa lui. De la el am învăţat să privesc viaţa cu ochi adevăraţi, să consider omul stăpînul lumii. De la el am înţeles multe lucruri din trecut. Moartea lui am simţit-o ca o pierdere.

4

Sînt puţin tulburat, probabil de faptul că mi-am amintit toate acestea. Soţii Iliescu au plecat. Obrazul lui Dorin în clipa plecării, avea o expresie aproape ciudată. Faţa lui ar fi putut aparţine oricărui bătrîn obosit care spune oftînd:

— Foarte bine, foarte bine. Cu tine, Radule, voi mai discuta. Trebuie să discut.

Am înţeles că mă va ţine la curent în legătură cu Antoniada.

Ne pregătim de culcare cu toate că nu-i aşa de tîrziu. E doar nouă jumătate. Dar mîine am o zi grea.

Prin somn aud telefonul. Visul s-a risipit, mă găsesc chiar la mine în casă, telefonul sună cu insistenţă şi trebuie să răspund. Bîjbîind prin întuneric întind mîna după receptor.

— Doctore, vino, te rog, repede. Am dat de un mare necaz.

Mi se pare că totuşi visez.

— Doctore, tu eşti?... Alo?!

— Da, eu sînt.

Mă uit la ceas. Zece şi un sfert.

Mă chinui să ghicesc cine-i tipul de la capătul firului vocea mi-e foarte cunoscută însă nu pot să-mi reprezint persoana, care, să fiu sincer, mă deranjează, chiar dacă nu-i oră prea tîrzie.

— N-ai auzit? Am dat peste un necaz. Vino cît poţi mai repede.

Şi ca şi cînd numai cu el, din toată lumea asta, vorbesc la telefon, deci nu pot să nu-l ştiu, să nu-l recunosc, îmi închide aparatul. Cu receptorul încă în mină. dar luminat, în fine, asupra

persoanei, am îngînat:

— Bine Liviule, vin imediat.

Inginerul Liviu Caracaş, fost coleg de liceu, şi acum hai să zic, prieten. Prietenie din acelea în care te vezi aproape zilnic, fără să intenţionezi, cînd după o pauză de zeci de zile, o nouă revedere îţi pare normală dar nu găseşti nimic altceva să comunici decît vorbe banale:

— Parcă nu te-am mai văzut de cîteva zile.

— A, da. Am fost trei zile la o reciclare, la minister Pierdere de timp. Voi medicii nu aveţi asemenea ocazii. La noi ocazii din astea sînt zilnice...

— N-a fost interesant?

— Ca şi pe aici. Bere de import nu, şpriţul prost şi scump. Prea puţin timp liber pentru a şti şi a cunoaşte şi altele.

Deşi cam acesta era dialogul pe care-l purtam repetat, de cîţiva ani, să zicem săptămînal, totuşi acest inginer nu-mi era indiferent. Nu l-am îngrijit niciodată. Nu cred să fi suferit în viaţa lui de ceva. Să fi stat o singură zi în pat, bolnav. Nu despre el este vorba, nu pentru el mă cheamă, ci pentru altceva sau altcineva. Dar poţi să ştii?

După ce mi-am astîmpărat setea (doar astăzi au fost 40 de grade), mi-am luat trusa de urgenţă, în care, de cele mai multe ori nimic nu găseşti din ce-ţi trebuie, la nevoie, şi am ieşit în stradă. Am simţit căldura ca o adiere de mătase.

— Bună seara domn doctor. Unde mergeţi la ora asta? E trecut de zece,

— Bună seara. E trecut chiar de zece jumătate. M-a chemat un prieten. Nu se simte prea bine. Ce să-i faci, asta e meseria.

M-am uitat după ea foarte curios şi abia după ce m-am îndepărtat am „recunoscut-o”.

Femeia se ţine bine. Deşi trebuie să aibă aproape şaizeci de ani, arată mult mai tînără. Are mersul legănat ca de raţă din cauza rahitismului. Paulina Precu, aşa o cheamă, a venit în urmă cu opt ani, la spital, la un consult cînd eu de-abia devenisem medic principal de specialitate. Parcă o aud şi acum.

— Un adevărat roman este viaţa mea domn doctor. Numai talent să ai să-l aşterni pe hîrtie,

— Păi... eu zic să-mi spui pentru ce-ai venit. Ce te doare. Nu?

— Multe mă dor pe mine. Şi cel mai rău şi mai rău este necazul ăsta cu băutura. Pentru că nu mai pot lucra şi ştiţi

dumneavoastră cum eram?

Nu ştiam nimic. Nu aveam de unde să ştiu. Privind-o şi auzind-o am înţeles că este un temperament plin de umor, aşteptam să treacă mai repede de la aparentul necaz la o idee mai plăcută. Am adoptat un ton familiar ca ş-o ajut.

— Băutura zici că este de vină. Dar ca să ajungi aici au fost ele alte necazuri. Nu-i aşa?

— Ai dreptate, domn doctor.

Şi m-a privit fix.

— Simpatic băiat. O să găseşti o bomboană de fată. Sau eşti însurat?!.

Mă aşteptam şi la această întorsătură bruscă în conversaţie, la persoana întîi, ceea ce da impresia că ne puteam permite să discutăm mai îndeaproape, mai în amănunt, Răspunsul nu l-a aşteptat însă.

— Eu domn doctor nu am fost ca acuma. Am fost şi eu cineva. De mică am lucrat, fiindcă şcoala a fost grea pentru mine. Am început-o tîrziu şi am lăsat-o repede baltă. Nu era de mine. Dar m-am descurcat. Şi încă bine.

În meseria mea asemenea dialoguri cu bolnavii le reţineam uneori în cele mai mici amănunte. E suficient să dau ochii cu fostul pacient şi discuţia cu el, întîmplări din viaţa lui îmi răsar în minte. Şi cu cît aş vrea să uit aceste dialoguri, cu atît ele, curios, se înverşunează să rămînă întipărite,

Ceea ce mă uimise la Paulina Precu, aşa cum am cunoscut-o în urmă cu ani, era priceperea cu care ştia să mascheze faptul că nu ştia carte. Era analfabetă. Abia împlinise şaisprezece ani şi se căsătorise cu un sondor. Mai în vîrstă decît ea cu douăzeci de ani. Tip de bărbat totalitar care crede că i se cuvine totul. Intrînd în puţină avere, o casă măricică şi puţină livadă de pruni, Paulina a început să strîngă ban după ban cu o avariţie rar întîlnită. Zilnic gătea fasole fiartă acrită cu corcoduşe, cînd era vremea lor, iar în rest fasolea o făcea numai cu ceapă, şi o afuma ca să nu se poată mînca prea mult. Aşa cel puţin mi-a mărturisit ea. Şi nu avea de ce să mă mintă. Dimpotrivă, a simţit nevoia unei destăinuiri. Poate a aşteptat să-mi spun părerea faţă de ceea ce-mi povestea dar eu n-am scos o vorbă. Am ascultat-o numai. Bărbatul ei, mare beţiv, accepta tot ce gătea ea, tot ce-i punea dinainte. Bea numai acasă, servit de Paulina. Toate astea au mers cît au mers pînă într-o zi, cînd sondorul a

murit, lăsînd-o singură. Copii nu avea. Devenise însă femeie în toată regula, cu experienţă de viaţă în multe direcţii. Casa mare, rămasă de la răposat, a ajutat-o să-şi mărească venitul. Gurile rele – mi-a spus ea singură – vorbeau că la asta a contribuit mai ales învăţătorul satului care şedea în gazdă la ea. Nu-i gătea numai fasole. Ţinea sau nu la el, nu avea importanţă. Probabil că nu, pentru că în acelaşi timp s-a ataşat de un alt bărbat, un sudor autogen, care avea un mic atelier particular, cum era pe atunci. Omul era ocupat la oraş cu treburile, Paulina a putut astfel întreţine relaţii mai mulţi ani cu cei doi bărbaţi. La un moment dat viaţa la ţară nu o mai satisfăcea. Voia cu totul altceva. Brusc s-a hotărît să meargă la oraş. A vrut să-i lase moştenire învăţătorului, casa. Deşi nu ţinea la el, simţea nevoia să-l compenseze pentru plecarea ei, pentru lipsa ei şi singurătatea lui. Altfel nu se putea explica mărinimia ei – din partea unei femei care cu mari sacrificii pusese ban lîngă ban. Învăţătorul a refuzat moştenirea casei, poate din mîndrie, poate suferind pentru dragostea pierdută, oricum era cu zece ani mai mare decît femeia care-l părăsea.

Peste ani, viaţa i-a întîlnit din nou, dar altfel. Copilul învăţătorului, pe care-l crescuse o soră a acestuia, avea nevoie de sprijin. Prin ’49 cînd se adoptaseră noi reguli în învăţămînt, bătrînul dascăl fusese scos de la şcoală – dealtfel pentru scurtă vreme – pe motiv că avea un cazan de ţuică. Băiatul lui, din desperare, s-a dus la Paulina cerînd un sprijin. Paulina l-a prezentat bărbatului ei, sudorul devenit între timp activist sindical, acesta a fost de acord să-l sprijine pe băiat. L-a băgat la o cooperativă ca ajutor de strungar. Prin ajutorul său, bărbatul a urmărit un lucru clar: să-şi aducă în casă copilul lui – o aventură din tinereţe – pe care Paulina, iniţial, nu-l acceptase. Urmărea să-şi aibă copiii ei. Născuse de două ori dar îndată după naştere copiii i-au murit. A acceptat acum propunerea bărbatului. Din milă faţă de copilul rămas fără mamă sau din nevoia de a avea un copii în casă?

Zilele treceau. Copilul nu căpătase nici un fel de dragoste din partea mamei adoptive, mereu nemulţumită, numai reproşuri şi vorbe de ocară. Nemulţumirea Paulinei se răsfrîngea asupra comportării tatălui, care în loc să insiste ca băiatul să urmeze şcoala, să-l ajute, l-a dat ucenic la un atelier mecanic. Cînd a ajuns meşter, băiatul a plecat din casă şi nu s-a mai întors.

Acesta a fost, după cum mi-a spus Paulina, începutul decăderii ei psihice.

Ca să suferi pentru ceva, trebuie ca iniţial să fi avut ce preţui. Or nimic din ce-mi povestise mie Paulina nu dovedea că ea era în stare să iubească. Cu excepţia banului. Din cîte am înţeles, femeii îi plăcea numai să facă copii, nu să-i şi aibă şi să-i crească. Alcoolismul i-a determinat dezechilibrul moral sau acest dezechilibru a dus-o spre alcoolism?

— Mai înainte ai băut? am întrebat-o eu.

— Cîte puţin. Cînd mă bătea bărbatul. Primul bărbat. Era gelos, Fugeam în grădină şi dormeam în şură sau în pătul. Atunci, ca să uit de necaz, beam.

— Totuşi, de ce n-ai ţinut ca cel puţin în ultimul timp să îndrepţi cîte ceva din rău? De ce nu l-ai adus înapoi pe băiatul soţului dumitale? De ce nu te-ai zbătut pentru asta? Cînd vrea omul…

M-a privit speriată. De unde pînă atunci era liniştită, acum vorbirea ei a devenit precipitată. Dealtfel pentru prima dată nu se pierdea în amănunte, ataca problema principală,

— Mai puteam eu, domn doctor, să duc în spinare o asemenea povară?

— Dacă iubeşti pe cineva…

— Poţi iubi un…

— Un copil al altuia, vrei să spui.

— Da, un copil străin.

— Dar mai mulţi bărbaţi? i-am întors eu întrebarea, cu şi fără o intenţie de glumă. Glume pe care toţi medicii şi le permit faţă de bolnavii lor ca să-i mai scoată din preocupările bolii.

Pe faţa ei s-a aşternut o seriozitate… care nu i-o puteai bănui.

— Dumneavoastră glumiţi. Cum poţi iubi mai mulţi bărbaţi?

— Aşa cum ai făcut-o. Din ce mi-ai spus dumneata.

— Chiar aşa să ajung eu în starea asta, ca să nu mai ştiu ce vorbesc?! Am spus eu asta?

Şi clătinîndu-şi capul, buclele de păr îi jucau haotic. Se vedea că se pregăteşte să-mi spună ceva important.

— Apoi domn doctor, una este să te întîlneşti cu mai mulţi bărbaţi şi alta este să iubeşti mai mulţi. Păi despre lucrul ăsta eu cred că am vorbit clar. De iubit nu poţi iubi decît unuL

Într-un fel mă pusese la punct. Dar pe mine nu asta mă

interesa, ba chiar îmi părea bine că i-am dat satisfacţie, ci boala ei, dezechilibrul ei interior.

— De ce n-ai încercat la un orfelinat? Crezi că-i prea tîrziu acum? Ţi-ai putea găsi într-un copil mîngîierea şi atunci ai renunţa mai uşor la…

— Nu, nu sînt în stare să cresc un copil. Nu mai merge. Dar o să încerc altceva. Am să mă angajez ca femeie de serviciu la o Casă a copilului…

S-a angajat ca femeie de serviciu la o creşă. Din ce în ce a băut mai puţin. Cînd nu bea (bea numai acasă, la serviciu niciodată) era harnică, muncitoare. Apoi s-a vindecat, n-a mai băut deloc. N-a mai venit la spital. Am pierdut-o ca pacientă… dar s-a restabilit ca om.

Acum e pensionară, şi soţul ei la fel. Îi întîlnesc din cînd în cînd pe drumul acesta. Cum de n-am cunoscut-o din primul moment?

Sînt, în sfîrşit în faţa casei inginerului Caracaş. Eram încredinţat că mă aşteaptă în uşă. Nici gînd. Linişte şi pace. Dar după ce am apăsat butonul soneriei, n-a fost nevoie să aştept decît cîteva secunde.

— Ai venit deci.

— După cum vezi.

— Ai făcut bine că te-ai grăbit. Îi este foarte rău.

— Cui?

M-a privit ca şi cum veneam de pe altă planetă, nu mi-a răspuns. Îl ştiam necăsătorit, în unele perioade aproape singur, aşa că întrebarea mea era logică. M-a condus într-una din camere.

— Uite-o, trebuie să-i faci ceva, s-o salvezi,

În pat se zvîrcolea o femeie tînără, să aibă vreo îi treizeci de ani, brunetă, tunsă scurt, ochii mari, pielea albă

— Tentativă de sinucidere? Ce-a băut? întreb eu în timp ce-i luam pulsul.

— Nu-i tentativă de sinucidere. Dar de băut a băut… acid. Aveam în frigider o sticlă de acid.

— Cînd s-a întîmplat asta?

— Acum trei-patru ore.

— Cit a băut din sticlă? Pot să văd sticla?

— Uite-o, a fost plină. Un păhărel-două. A crezut că este coniac. Crezi că scapă?

N-am răspuns la întrebare. Am cerut pe un ton destul de îngrijorat:

— Lapte, trei-patru ouă. Dar repede.

Puţină magneziu calcinată aveam la mine, am amestecat şi i-am dat să bea.

— Încearcă să te liniştească, domnişoară.

— Cristina Neacşu, logodnica mea, mi-o recomandă Liviu Caracaş.

— Nu-mi pare bine de o asemenea cunoştinţă, stimată domnişoară şi stimate domn inginer... „care eşti eu vreo cincisprezece ani, cel puţin, mai în vîrstă decît această tinerică şi e normal sa fii atît de îngrijorat de soarta ei” am adăugat în gînd.

— Crezi că poţi s-o scapi? îmi adresă clin nou întrebarea inginerul Caracaş.

Eram sigur că nu-i un caz grav, mai mare le era spaima, dar n-am vrut să-i liniştesc, am fost rău. O gelozie bărbătească faţă de achiziţia brunetă a lui Caracaş, fostul meu coleg de şcoală?

— Ştiu şi eu. De ce nu chemi Salvarea s-o ducă la spital?

— Trebuie neapărat?

Începusem să scriu ce urmează să facă. Cazul putea foarte bine să fie tratat acasă. Asta şi urmărea prietenul meu, care nu dorea deloc să dea în vileag întîmplarea.

— Vezi cum evoluează, dacă se complică, îmi telefonezi.

Înainte de a pleca, nu m-am abţinut să nu-i spun lui Caracas:

— Eşti convins că mi-ai spus adevărul? Pe mine mă interesează mai puţin, eu pot să spun că nu am trecut pe aici, pe tine însă te sfătuiesc să te gîndeşti bine, tu nu poţi ascunde totul.

Tăcerea lui m-a surprins dar nu aveam timp să despic firul în patru. Mă grăbeam să ajung acasă, să mai prind cîteva ore de somn. Tot drumul m-au însoţit regretele că m-am purtat sever cu Liviu Caracaş. Dar nu mai puteam face nimic. Faptele sînt consumate.

5

Nu puteam să adorm. Gîndurile se întorceau la Liviu Caracaş, la copilărie, la şcoală. Goethe spune că atunci cînd vrei să-ţi

aminteşti cele mai îndepărtate evenimente din copilărie, ţi se întîmplă adesea să confunzi lucruri auzite de la alţii cu cele care provin din propria ta experienţă. Acelaşi lucru se întîmplă şi cu amintirile mele care se întorc prin anii ’40.

Primele clase primare, o şcoală de oraş ca atîtea altele din acele timpuri. Opt săli de clasă şi o cancelarie. Tabla aşezată pe trei picioare de lemn. O văd ca acum. Învăţătoarea, o femeie singură, cu trei copii. Dar numai ea era singură? Toţi bărbaţii în putere plecaseră la război. Clasa întîi însă am făcut-o la fosta şcoală evreiască aflată chiar în curtea sinagogii. Era pustiu şi trist. Nici urmă de evrei. Se retrăseseră la ocupaţiile lor, negoţul, medicina… Tremurau de teamă să nu li se întîmple şi mai rău. Atunci, probabil, a apărut anecdota cu cei doi evrei care mergeau la spînzurătoare. Unul din ei; nemaipomenit de vesel. „Bine mă Iţic, ţie îţi arde de rîs şi pe noi ne omoară!” „Nu-i nimic dragă Şloim, dacă le venea ideea ca înainte să ne jupoaie şi să ne dea sare?!…”

Ce mai era în şcoală? O numărătoare cu bile. Toată clasa o ţinem minte, nimeni n-a uitat-o. Mai ales Vasilică, unul blond, mic şi grăsuţ, puternicii clasei îi prindeau capul în mîini şi vîrîndu-l printre sîrmele cu bile, îi smulgeau firele de păr mai ceva ca la buhai, numai că cele de pe capul lui Vasilică rămîneau în mîinile celor „curajoşi”. Într-un an şcolar l-au lăsat chel. Şi nemaipomenit, niciodată n-a reclamat pe cineva.

La şcoala de fete, unde învăţam noi băieţii la un moment dat, stăteam în banca întîi împreună cu Caracaş. De aici a început cunoştinţa, hai să zic, prietenia noastră. „Băiete, să-ţi intre bine în cap că indiferent ce spun alţii, strămoşii noştri au fost numai dacii şi romanii” o aud spunînd pe învăţătoare, corectînd astfel spusele unui coleg de-al nostru, scos la lecţie.

Clasa patra nu am făcut-o la zi. Pe atunci se putea da în particular, un fel de fără frecvenţă. Nici eu nu ştiu de ce s-a hotărît astfel. Adică de ce tatăl meu a socotit că trebuie să mă pregătesc în particular… Am muncit foarte mult. Acum mă întreb dacă toate cunoştinţele acumulate mi-au fost de folos. Poate mai mult mi-au dăunat… în chestii de viaţă, nu de serviciu. Depinde cum priveşti, astăzi se pune mult preţ pe abilitate… pe însuşirea de a scoate ceva… din nimic. Ei bine, dar nu toţi oamenii privesc lucrurile în acelaşi fel…

În clasa întîi de liceu am fost repartizaţi tot la o şcoală

primară. În clădirea liceului era instalat un spital militar. La sfîrşitul fiecărei zile îi dădeam tîrcoale, eram curioşi. O dată am reuşit să pătrundem înăuntru. N-am întîlnit nici ţipenie de om pe coridoare.. Linişte ca de cimitir. Eram trei. Liviu Caracaş s-a uitat pe gaura cheii şi ne-a îndemnat şi pe noi. Cabinetele şi laboratoarele şcolii erau folosite pentru depunerea celor morţi. În sala aceea mică erau cîţiva aşezaţi fără nici o ordine. Au fost primii oameni morţi pe care i-am văzut. Impresia a fost atît de puternică încît ne-a venit să vomăm.

„Ca medic, m-am obişnuit, slavă domnului”, încercă să pună capăt acestor gînduri medicul Petreanu dar nu reuşi.

Ce poate fi mai zguduitor decît moartea? Dar mai zguduitoare este moartea psihică, cînd constaţi că la un om aparent normal judecata a dispărut lăsînd în locul ei o genune. Omul trăieşte ca într-un întuneric, comunicarea cu alţi oameni este imposibilă, un chin imens pentru el dar şi pentru cei din jur. A îngrijit cîndva un astfel de om. Dar n-a putut să reziste prea mult. Era deja un organism slăbit. A murit tot atît de discret pe cît a trăit. Ce mult i se schimbase figura după moarte… Preotul de la capătul lui bătrîn, înalt, cu ochi albaştri, cu mustaţă albă, tunsă scurt îmbrăcat într-un anteriu maro, cu un patrafir din catifea roşie brodat cu fir de aur. În mîna stingă legăna o cruce mare de aramă încă strălucitoare, iar cu dreapta ţinea strîns o pălărie cu boruri mari, cum poartă în filme americanii. Sfîrşitul slujbei a fost ca un murmur – „am încercat să înţeleg ceva dar n-am înţeles nimic” –, o bolboroseală ritmică; dar neliniştitoare, ca un şipot de ape, al cărui rost doar el îl ştia. După slujbă, a căutat să-l însoţească.

Bătrînul preot trecuse prin multe. Făcuse războiul ca preot militar, îngropase zile la rînd şiruri de morţi, mulţi fără nume. Uneori amestecaţi, români, nemţi, ruşi. „Războiul nu te poate transforma complet în neom” a spus el. Erau clipe cînd toţi deveneau înfrăţiţi prin moartea celorlalţi şi cînd tăcerea devenea un limbaj comun. O rugăciune spusă pe orice limbă, era primită şi socotită de toţi ca vamă de trecere în lumea de dincolo.

S-a stabilit apoi un dialog firesc între ei.

— Doctore, un duhovnic ar trebui să asculte si să dea sfaturi. Blînde, mîngîietoare… dar uneori nu mai este în stare. Devine stană de piatră, gîndurile refuză să se exteriorizeze. Şi atunci

simţi că devii, că ai devenit inutil, că nu mai exişti pentru alţii. Că de fapt nu mai trăieşti aici pentru tine.

Vorbele lui i-au dat curaj.

— De ce părinte aţi urmat teologia? Ştiţi acum unde începe şi unde se sfîrşeşte viaţa?

Îi pusese, de fapt, două întrebări diferite.

— În viaţă trebuie să facem ceva, a răspuns el la prima întrebare.

— Nu ştiu dacă este un răspuns. Oricine poate să răspundă aşa.

— Înţeleg. La o anumită vîrstă poţi spune ce anume este de folos şi ce nu. Fiindcă nu cred că vrei să negi totul.

Se referea la dogmele pe care le urmase o viaţă întreagă.

— Nu ştiu dacă problema poate fi pusă astfel, am răspuns eu destul de evaziv nevrînd să-i zdruncin principiile de-o viaţă.

— În afară de asta, admiţi că sînt unii oameni care vor cu tot dinadinsul şi cred că sînt chemaţi să facă ceva şi pentru alţii? De pildă, voi medicii, profesorii şi mai sînt şi alţii, cu alte profesii. Apoi nu uita că o cultură temeinică, pe vremuri, nu se făcea oriunde. Poate ai vrea să spui că nu era nevoie să fac teologia ca să studiez latina, greaca veche, ebraica, dar a fost o formulă convenabilă, şi de ce să nu recunosc, era la modă,

— Şi mai însemna şi o viaţă dulce, lipsită de griji.

— Da, însemna şi asta. Pentru cine urmărea un astfel de scop. În ce mă priveşte n-am dus o asemenea viaţă. Am simţit nevoia să fac ceva, mai important, care să mă solicite. M-am apucat de politică. I-am ales pe ţărănişti. De ce? vei întreba. M-au atras printr-o idee: luptau pentru o ţară independentă şi suverană. Am intrat în duşmănie şi cu Garda de fier. Evenimentele au evoluat aşa cum le ştim. Nu puteam să înţeleg atunci, să-mi dau seama că noua ordine ne apără ţara şi... pe noi. Trebuia să stau pe baricadă, fie de o parte, fie de alta.

—?!

— Dar cînd vezi că cineva linguşeşte prea mult pe străini, că le cîntă în strună, deşi timpul de ospeţie a trecut, atunci nu poţi să nu înţelegi că ceva nu este în regulă. Nu mă pot învinui pentru atunci, formaţia mea nu-mi permitea să gîndesc altfel. Dar ţineam 1a ţara mea. Cred că rareori, în anumite situaţii, un preot îşi părăseşte ţara şi foarte rar, sau niciodată, ideile.

— Dar fără politica aceea se putea.

— Da şi nu. Ţi-am explicat cum am înţeles eu atunci lucrurile. Cu timpul nu numai că m-am debarasat de unele idei, dar s-a petrecut o schimbare totală în conştiinţa mea, în felul meu de gîndire. Un proces revoluţionar, ca să folosesc un cuvînt foarte potrivit... am rămas uimit eu însumi.

— Da, dar pentru asta a fost nevoie de pregătire. Numai un om cu o pregătire temeinică putea ajunge la înţelegere şi la... autoschimbare. Mă refer la cei din tagma sfinţiei tale.

— E adevărat. Dar mai cred şi altceva. Că intelectualul, prin poziţia, prin formaţia lui, este înclinat spre progresul şi binele omenirii. Mulţi intelectuali din trecut au rupt-o cu proprietăţile pe care le aveau, dar nici nu aveau, în gîndirea lor, nici o legătură cu ele. Formaţia intelectuală i-a detaşat de mijloacele de producţie, în schimb, a făcut din ei exponenţii ideilor celor mai înaintate. Mă gîndesc la Bălcescu, la Kogălniceanu şi la atîţia alţi intelectuali de la noi.

— Şi ce facem cu acei intelectuali din trecut care au încercat să tragă ţara înapoi?

— Dacă n-au putut să-şi depăşească „poziţia de clasă", n-au putut să renunţe la proprietate, la gîndirea generată de proprietate, însemnă că n-au fost intelectuali

— După sfinţia-ta, intelectual nu este orice om care studiază – sau asta ar fi intelectualitate în sens larg? Intelectual este acel om care studiază şi a cărui conştiinţă şi gîndire nu sînt legate de proprietate, sau mai bine sînt libere sau eliberate de proprietate, de proprietatea privată asupra mijloacelor de producţie. Ne referim la trecut, bineînţeles. Intelectualii proveneau doar din clase diferite. Am înţeles bine?

— Da, intelectualitatea, ca provenienţă de clasa este „amestec". Conştiinţa gîndirea ei trebuie să fie însă „libere" de proprietate.

— Sfinţia-ta spui lucruri foarte interesante. O conştiinţă liberă de proprietate – a intelectualităţii – s-a întîlnit perfect cu o conştiinţă nelegată de proprietate. Vreau să spun că nu întîmplător intelectualii din trecut (care şi-au depăşit poziţia de clasă, eliberîndu-şi conştiinţa de determinismul proprietăţii) au militat pentru idealurile proletariatului a clasei „libere" de la bun început de proprietate, a clasei lipsite de orice proprietate,

— Nu m-am, gîndit la toate astea, dar ai dreptate. Întotdeauna am simţit legătura dintre intelectual şi muncitor

însă nu mi-am explicat-o decît aşa… prin fondul generos al intelectualului.

— Dar credeţi, părinte, că poate exista o gîndire liberă de societate?

— Nu, asta nu. Intelectualii adevăraţi şi-au pus întotdeauna ideile în slujba idealurilor sociala înaintate. Iar ceilalţi, neadevăraţi… ori au gîndit „pe loc”, ori înapoi

— Vedeţi, tocmai asta e. Intelectualitatea adevărată prefigurează viitorul, iar cealaltă gîndeşte încă în trecut. „Împărţirea” asta e ceea ce nu convine clasei muncitoare, care nu are, nu poate să aibă, decît o poziţie fermă. În tot ce face, în ce înfăptuieşte.

Dialogul se continua în vis. Radu Petreanu adormise.

Bătrînul preot deveni astfel un interlocutor în prezent, şi destul de combativ.

— Asta nu înseamnă că toţi muncitorii au atitudine revoluţionară. Unii dintre ei manifestă tendinţe de… proprietate, hai să le spun aşa. Mă refer la zilele noastre, după ani şi ani de la luarea puterii, nu la anii de „bătălie” revoluţionară.

— Ce vreţi să spuneţi? ripostă Radu.

— Cunosc muncitori care în timpul serviciului îşi pun la punct „Dacia” personală, cu ştirea şefului: în ziua precedentă i-a pus-o la punct pe a lui, sau i-o va pune în ziua următoare, în funcţie de „necesităţi”.

— Nu putem vorbi de tendinţă de proprietate, este însă o gravă abatere de la disciplina muncii, în primul rînd din partea şefului, a maistrului, sau a inginerului, ce este el. Poate că muncitorul este obligat să „vadă” de maşina şefului… şi atunci… se gîndeşte şi la a lui

În locul preotului apăru figura lui Matei Condrat, arhitectul. El îi relatase lui Radu cazul cu Dacia 1300. Apariţia în vis a acestuia, se mai explica şi altfel. Radu se gîndise la Matei astăzi, intenţiona să-l roage să-i facă maşina, Skoda, care nu mai este nouă, îl necăjeşte iarăşi. Ar putea să-l roage şi pe Mihai, dar nu, tot la Matei o să apeleze, se gîndise el în momentele de încordare, cînd Skoda nu prea voia să-l asculte.

Ce-o fi făcînd acum Liviu Caracaş? Oare am făcut bine că l-am lăsat singur? Iată întrebările care-l frămîntau acum, dis-de-dimineaţă, pe doctorul Petreanu, în timp ce se bărbierea în oglinda de la baie. Rasul de dimineaţă a fost totdeauna pentru el „momentul organizatoric”. A îndeplinit sau nu ceea ce avea de făcut ieri? Ce-i mai important pentru astăzi? În absenţa Laurei putea să-şi adune mai bine gîndurile. Femeile totdeauna vor să te gîndeşti numai la ele! Indiferent ce sînt, profesoare, inginere, doctoriţe, ca Laura.

Da, s-a hotărît, în dimineaţa asta vor merge pe jos la serviciu, prea l-a enervat maşina, ieri, şi la dus şi la întors acasă. În fond, într-un sfert de oră, cel mult, ajunge la spital, Laura, cam la fel. Puţină mişcare nu strică. Trebuie neapărat să-i dea telefon lui Matei, să-i vadă maşina.

— Laura dragă, pregăteşte-te mai repede, o să ne ducem pe jos la serviciu. Maşina noastră prea face nazuri, ai văzut, n-am chef să mă mai enervez, Tu, dacă vrei, poţi lua troleibuzul.

— Îmi spui prea tîrziu, dragule, ca să merg pe jos. Am şi eu nevoie de oglindă, trebuie să mă tapez, asta durează nişte minute. Nu totdeauna îmi iese linia dintr-o dată. Şi dacă nu sînt mulţumită de cum îmi stă coafura, nu mă simt bine, am impresia că toată ziua mi-e întoarsă pe dos, Tu du-te, nu mă aştepta, eu o să iau troleibuzul. În cîteva minute ajung la spital (Laura lucrează la un alt spital decît Radu.)

Cu maşina sînt unele avantaje, fără maşină, altele. După ce se închise poarta de la intrare. Radu avu un sentiment de libertate pe care numai cei care au maşină, dar merg uneori fără ea, pot să-l înţeleagă. Cu fiecare pas îşi simţea parcă sîngele în mişcare, mersul îi devenea mai elastic. Privea nesăţios în jur, la toţi oamenii, sătul de poziţia „înainte” din maşină, „scăpat” de obligaţia de a fi atent la circulaţie, avea un aer de tinereţe, de degajare în întreaga ţinută.

— Bună dimineaţa, domn doctor,

— Bună dimineaţa,

Un bătrînel vioi, sprinten la mers, care nu-ţi da posibilitatea, cu nici un chip, să-i ghiceşti vîrsta. Îl ştia foarte bine.

— Ce mai face medicina?

— Să zicem binişor, domn colonel Deocamdată. Dar cine ştie ce poate aduce ziua de mîine, completă Radu sceptic, dar cu gura altuia, convins fiind de sănătatea lui.

— Da, aveţi dreptate.

Şi arătînd cu mîna spre cerul albastru, soarele care strălucea exploziv de dimineaţă, a adăugat:

— El este cea mai bună farmacie.

În aceeaşi secundă am observat că este bine bronzat. Eram în faţa unui om convins de binefacerile soarelui

— Dacă nu vă deranjez, aş veni şi eu la un consult.

— Oricînd. Vă aştept.

Radu nu-şi amintea numele bătrînelului – a fost în armată colonel, ofiţer de stat major, cum singur o spunea destul de des. În primul război mondial era voluntar. În scurtă vreme a fost avansat sublocotenent. A terminat între timp liceul, apoi şcoala de război… N-a participat la cel de-al doilea război. A fost trimis în spatele frontului ca ofiţer de intendenţă. Erau destule de făcut şi aici. Cam ceea ce fac astăzi revizorii contabili. Înainte încă de război, prin 1930, colonelul, atunci maior – a da, Tudor Panait îl cheamă – a descoperit o mare fraudă la un regiment de cavalerie. Comandantul, un colonel cu multă trecere, desfăcuse multe promisiuni şi avantaje, recursese şi la mită apoi la ameninţări, nu a putut ieşi din situaţie. Ofiţerul de intendenţă, integru, nu a cedat. Singura scăpare a colonelului care cheltuise din banii statului peste un milion de lei a fost să-şi tragă un glonte în tîmplă. Ca om, Tudor Panait a fost mişcat, dar asta nu l-a determinat, în serviciul său, să-şi schimbe atitudinea. Nimeni nu a reuşit să-l abată de la drumul lui

Căsătorit cu o profesoară de limba română, devenita directoare la un liceu de fete, neavînd copii, singura lor preocupare a fost construirea unei case, destul de încăpătoare. Înainte cu cîteva luni de evenimentele de la 23 August ’44 a fost pensionat. Dar nu a renunţat la întîlnirile cu foştii colegi. Unii pensionari de vîrstă, alţii invalizi, iar alţii reîntorşi după cîţiva ani din prizonierat. Dintre aceştia, cîţiva au apucat să vină cu divizia Tudor Vladimirescu, fiindcă pe urmă…

Pe urmă a apărut unul Oprescu. Fusese locotenent de rezervă şi căzuse prizonier pe undeva, într-o stepă întinsă şi aproape nelocuită. Ai lui, părinţii şi nevasta, l-au crezut mort şi după datină l-au îngropat. Slujbă de înmormîntare în faţa unei gropi fără oseminte, o cruce de lemn aşezată imaginar la capul acelui mort, pomeni de la o săptămînă la alta, apoi din ce în ce mai rare, pînă cînd nevastă-sa l-a uitat de tot. Chiar şi vorbele

de la presupusa îngropăciune, că un soţ ca al ei nu mai era altul, că nu-l va uita niciodată, că mai bine moarte decît să ia pe altcineva. În mai puţin de doi ani şi-a găsit un bărbat, venit tot de acolo, de pe front. Reîntors acasă nu mai găsise nimic. Nici nevastă, nici copii. Pieriseră într-un bombardament de noapte, la marginea oraşului, îngropaţi de zidurile propriei lor case. Toate ar fi fost bune. Bărbatul profesa avocatura şi deşi nu avea cine ştie ce venituri, fiindcă oamenilor, în acele zile, nu le mai ardea de certuri, iar de împărţit nu prea aveau ce să împartă, cîştiga suficient ca să privească viitorul cu încredere. Dar iată că a apărut mortul, locotenentul în rezervă Oprescu.

Era toamnă, o după-amiază liniştită, fără zgomot. O răspîntie de străzi într-un cartier periferic al unui oraş de provincie; străzile cu caldarîm din pietre de rîu aranjate cu grijă, trotuarele cu dale de piatră, mai mult lipsă. De pe gardul, descompletat, care înconjura, cu cîţiva ani în urmă, grădina de vară a cîrciumii din cartier, acum teren de joacă pentru copii, iar noaptea, popasul cîinilor vagabonzi, îl priveau trei perechi de ochi, curioşi, cum sînt copiii. Nu-l puteau cunoaşte. Aveau în jur de zece ani iar el plecase pe front în urmă cu opt... Se îndrepta spre casă lovind caldarîmul puternic cu bocancii cu talpă de lemn, aşa cum purtau mulţi din cei rămaşi la vatră încă din anii ’43. Auzindu-i bocănitul, copiii au întrerupt joaca urcîndu-se pe gard, de unde îl urmăreau cu privirea, gata să fugă la cel mai mic semn ştiut de ei. Mortul înviat nu vedea însă pe nimeni. A traversat strada, a deschis bîjbîind poartă, oprindu-se în curtea plină de iarbă şi tulpini de muşeţel uscate. A ridicat capul şi mîinile spre cer şi pentru o clipă a rămas aşa.

— Pe cine cauţi? întrebă aspru femeia.

Mîinile ii deveniseră ţepene, glasul nu putea articula nimic.

— Te-am întrebat ce cauţi aici? Nu-mi răspunzi?

De data aceasta glasul parcă devenise mai blînd şi nesigur.

Cîinele, o arătare acum, apropiindu-se de omul care părea şi el o umbră, a început să chelălăie jalnic. Femeia a simţit cum casa şi curtea plină de iarbă şi tulpini de muşeţel uscate se cufundă într-un hău...

— A... Tu erai! Te-ai întors.

Nici n-a apucat s-o privească. Din cuvintele ei a înţeles că nu mai reprezintă nimic pentru ea. Bărbatul cel nou, stăpînul casei, acum, a murmurat.

— N-am ştiut. Iartă-mă.

El nu a scos nici un cuvînt.

— Noi te-am îngropat creştineşte. Am…

Cuvintele s-au pierdut. Umbra bocănitoare părăsise curtea. În tot acest timp, copiii, lipiţi de gard, n-au făcut nici un gest. Au rămas muţi, intuind printr-un resort neînţeles drama. Deşi soarele încă nu coborîse la asfinţit, s-au îndreptat spre casele lor. Purtau în suflet o durere mută…

Pe Oprescu l-au găsit a doua zi, spînzurat în cimitir de o cruce, nu departe de propria sa groapă. O cruce de marmură mare, înaltă de peste patru metri, ce străjuia totul. Tuşa Sofica, de lîngă cimitir, nu contenea, în următorii ani, să se vaiete.

„Din cauza crucii ăsteia – şi îşi făcea iute de cîteva ori semnul peste pieptul doldora de grăsime, – mare cît turnul Chindiei, o să ne omoare, maică, americanii. O să creadă că e cine ştie ce şi ne scoală morţii cu bombele alea.”

Frică îi era însă nu de ce o să li se întîmple morţilor ci de viaţa ei.

Toate astea Radu le ştia de la colonelul Tudor Panait, care şi el a trecut prin multe. Îi veni în minte întîmplarea cu „Emersonul”. Îndată după terminarea războiului, colonelul Panait, ca toţi oamenii, a predat aparatul de radio, un „Emerson”. Şi, deşi ar fi trebuit să-l primească înapoi, în anul următor, cum scria anunţul, nu 1-a mai primit. De reclamat nu avea pe cine şi unde să-l ceară?! O hîrtie, e drept, avea la mînă, că-l predase, dar de uitat nu se mai uita nimeni la ea. Era chiar luat peste picior.

— Ia te uită. De muzică îţi arde acum, majurule. Vino altădată.

Insultă ca „majurul” n-a putut suporta-o, mai ales că venea de la un fost subaltern, un plutonier, ajuns acum într-un post cheie. A ripostat destul de vehement dar, dacă tăcea mai bine făcea. Fiindcă exact în ’48, după trei ani, acelaşi om, cu o întreagă echipă, i-a rechiziţionat casa instalînd în ea un consilier militar străin, cu diferite atribuţii, existau destui la noi în acei ani. Neavînd încotro, a trebuit să plece din casă, a părăsit-o cu durere. L-a găzduit un mare mutilat din primul război. Dar n-a stat prea mult la el. În scurtă vreme, acelaşi om dorind cu orice preţ capete o stea în plus, l-a acuzat pe colonelul Panait că ascultă la radio posturi străine, adică la aparatul predat ’44,

care nu i s-a mai înapoiat, şi comentează duşmănos ştirile. La proces, unul din cei doi martori... fostul plutonier. Procesele de atunci! O condamnare de trei ani. A făcut numai doi, unul a umblat de la o uşă la alta. A avut totuşi noroc, dacă se mai poate vorbi de noroc după doi ani de detenţie. Un coleg de la liceul militar Mănăstirea Dealu, şef de promoţie, luptător ilegalist, aflat atunci într-un post de mare importanţă, a apreciat situaţia. Nedreptatea făcută colonelului pensionar a trebuit să aibă un sfîrşit. După ce noua putere s-a instalat la cîrma ţării, a reuşit să-şi redobîndească şi casa şi pensia. Au venit alte necazuri însă, necazuri ale bătrîneţii. Anul trecut i-a murit nevasta. Radu o consultase cu o lună înainte. A încercat să facă tot posibilul dar n-a reuşit. Viaţa are şi ea o margine. Totul e să ajungi cît mai încet la această margine. „Auzi domnule, a zis colonelul, s-o îngroape în pefeleu, în rumeguş. Să nu găseşti tu un sicriu cum trebuie. Nu zic de stejar, dar măcar de brad. Să nu merite omul nici astea patru scînduri.” „Dar ce-a păţit madam Galăţeanu! A pierdut-o la groapă. S-a desfăcut coşciugul şi...” „Poate avea o sută de kile”. „Avea, n-avea, ce mai. Nu se poate aşa. Trebuie făcut ceva.”

Ceva s-a făcut. O intervenţie la o unitate industrială şi colonelul a obţinut un sicriu de brad.

„În ziua de azi, numai ca să mori nu-ţi trebuie pile se gîndi Radu. Pînă şi pîine proaspătă, dacă vrei să iei trebuie s-o cunoşti pe vînzătoare.” Îşi aminti cum pentru două pîini „Bucureşti” dăduse o monedă de cinci lei şi una de un leu. În mînă, vînzătoarea substitui cei cinci lei cu o monedă de trei, ţipă la el că nu i-a dat bani cît trebuie, el nu avu ce să zică, îi mai dădu doi lei. „Bine le-a făcut cu măsurile astea, cu controlul ăsta peste tot. Acum este pîine proaspătă oricînd. Deci se poate.” Şi satisfăcut de gîndul ăsta, intră pe poarta spitalului.

7

În sfîrşit, după cîteva zile de promisiuni, arhitectul Matei Condrat a venit să-i pună la punct maşina. Radu îl privea totdeauna cu simpatie şi admiraţie. Un bărbat de patruzeci şi cinci de ani, înalt, blond, cu ochi albaştri mari care au tulburat, desigur; vieţile mai multor femei. Este convins de farmecul lui

personal de aceea nu face nici un efort ca să placă – place oricum –, toate gesturile şi comportarea lui au o naturaleţe cuceritoare. Se pricepe la maşini pentru că din tinereţe a avut cîteva tipuri de motocicletă, apoi şi-a cumpărat maşină, un BMW, pe care l-a schimbat cu un Fiat, pe atunci ultimul tip. Îl are şi acum. Îl face să meargă ca ceasul, aşa îi place lui. Pînă motorul nu bate cum vrea el, nu se lasă, chiar dacă ar fi să-l demonteze.

Dan în general, este pretenţios, la orice. Îmbrăcămintea stă pe el parcă ar fi decupat dintr-o revistă de mode. Are mania cravatelor pe care le schimbă în ton cu costumul şi ciorapii, dar asta la el nu e manie, poate să pară aşa numai pentru alţii, la el e un lucru firesc să-şi poarte cravatele cu eleganţă, ceea ce înseamnă în primul rînd să aibă mai multe, toate distinse, discrete, trădînd un gust rafinat. Niciodată nu poartă culori ţipătoare. Acum are pe el o cămaşă bleumarin cu dungi, din ţesătura, tip sport, cu buzunar în stînga sus, unde-şi ţine ţigările. Cînd lucrează la maşină îşi pune aici ceasul, încheie buzunarul bine cu nasturele de sidef, ţigările şi le scoate şi le aşază deasupra maşinii ca să le aibă la îndemînă. Vara nu poartă cravată decît în situaţii „obligatorii”, la teatru, la concerte, la unele şedinţe festive, dar după şedinţă abia aşteaptă să se „elibereze”. E un tip sportiv care suportă greu convenienţele. Cele zece-cincisprezece minute de gimnastică în fiecare dimineaţă le poţi ghici în elasticitatea mişcărilor. De aceea, oricît ar lucra la maşină, de multe ori sub ea, nu simte efortul. Un motiv în plus şi prietenului căruia îi face maşina, acum doctorul Radu Petreanu, să se simtă mai în largul lui, mai puţin „vinovat”.

Radu este conştient că arhitectul are mult de lucru la Skodiţa lui. Ar vrea să-l ajute, să stea pe lîngă el măcar, să schimbe cu el o vorbă, dar nu se poate. Matei are şi el „dambla”, ca toţi oamenii. Cînd repară maşina lui poţi să stai cu el de vorbă cît vrei, dacă ai timp. Cînd îţi repară maşina ta, n-ai voie să-l asişti, trebuie să-l laşi în pace, de capul lui, să se descurce singur, să-şi ţină gîndurile în cap... (Radu de aceea stă cuminte în casa.) Pe urmă, cînd termină ţi le spune. Atunci e bucuros de bucuria ta că poţi din nou să fii stăpîn pe maşină, că te pune în drepturi. Cele cîteva zile în care ai fost nevoit să mergi pe jos sau cu mijloacele obişnuite, la serviciu sau în oraş, ţi s-au părut o

veşnicie. El ştie asta, ştie cît te bucuri cînd, după ce el se dă jos din maşină şi te urci tu la volan, maşina merge ca înainte. Cînd ani de zile ai maşină, maşina îţi intră în sînge, nu mai poţi fără ea, mănînci şi respiri cu gîndul la ea, vrei s-o vezi mereu, după ce te-ai întors de la serviciu acasă, şi tot tragi cu coada ochiului pe fereastră, duminica, mai ales cînd nu e ziua ta de circulat, o deretici şi o dichiseşti ca pe a doua casă. De fapt, aşa şi este. Maşina înseamnă şi toate gîndurile şi sentimentele care te-au frămîntat mergînd cu ea. Maşina cuprinde mai mult decît o casă, cuprinde şi ceea ce nu poate intra între patru pereţi. E un spaţiu în mişcare, e un zbor de gînduri şi sentimente, o permanentă perspectivă.

Toate astea îi veneau lui Radu în minte nu întîmplător. Matei îi povestise cîteva lucruri petrecute nu de mult dar, oricum, au trecut de atunci cîteva luni. Un an s-a împlinit de cînd i s-a întors soţia, Mariana, din străinătate. Asta o ştie sigur pentru că au fost şi ei – el şi Laura – la sărbătorirea evenimentului. (Îl încearcă aici gîndul la Laura, care întîrzie, nu ştie pe unde este, dar prezenţa lui Matei este acum mai puternică, peste un timp, poate o oră, peste două, hai să zicem trei, Matei îi va pune maşina… în braţe. În ultimul timp are o predispoziţie curioasă de a combina cuvintele altfel decît în ordinea obişnuită. E şi asta, poate, o dovadă de „elasticitate”.)

De Matei îl leagă o prietenie temeinică. (Este tentat să spună o prietenie legată prin temelia casei, pentru că, de fapt, aşa este.) Vila lor, admirată de toată lumea, a fost construită după proiectul lui Matei. În fiecare zi arhitectul îşi urmărea întruparea proiectului, doctorul Radu Petreanu, ridicîndu-se, din pămînt, propria-i casă, pe care o mobilase şi o aranjase cu totul încă de cînd se înălţaseră primele schele.

În toamna aceea a fost împreună cu Matei în satul lui, ca să-şi vadă părinţii. Bătrînul Condrat, deşi aproape de şaptezeci de ani, se ţinea bine. Îngrijea de via din jurul casei. La ceape lucra numai soţia lui, Dumitra, mai tînără decît el cu cincisprezece ani. Nu-i părea rău că şi-a dat pămîntul şi vitele la colectivă. „Noua orînduire, zicea el, mi-a ajutat băieţii, eu nu pot să uit aiasta pînă la moarte.” Matei arhitect, Mihai muncitor la un institut special de experimentare, Crina casieră la o farmacie. De toţi se bucură împreună cu Dumitra, toţi au casele şi maşinile lor, trăiesc bine, alta nu putea fi concluzia, logică, a

bătrînului. Fata se interesa îndeaproape de părinţi, le aducea medicamente şi asta le sporea încrederea într-o viaţă lungă şi liniştită. Băieţii veneau mai rar. În toamna aceea, ca întotdeauna, fraţii şi soţiile lor, fata şi bărbatul ei, săriseră în ajutor la culesul viei. Bătrînul era mîndru de cele trei maşini parcate în ograda lui. Îşi făcea treabă anume în faţa casei, aducea de mai multe ori apă de la fîntînă, de peste drum, ca să-l întrebe oamenii despre băieţii şi despre fata lui. Atunci simţea că trăieşte cu adevărat, se vedea de pe înfăţişarea lui, îi dispăreau ca prin minune ridurile, faţa i se întindea şi devenea mai colorată. Parcă inima chircită pînă atunci în aşteptare, ca un burete, căpăta mai mult aer, pătrunzîndu-i în toţi porii şi făcînd-o să crească şi să pulseze normal, cu toată vigoarea.

Matei semăna cel mai bine cu maică-sa, cu Dumitra. Ca şi ea are o sensibilitate aparte. în faţa femeilor se află mereu „descoperit" în ciuda anilor care au făcut din el un bărbat în plină maturitate. Nu-i place să i se vorbească despre această slăbiciune a lui şi, de fapt, nu-i slăbiciune, e o chestie de temperament. Beneficiază de asta, în al doilea rînd, însă, femeile pe care le cunoaşte în treacăt, pentru că în primul rînd este beneficiară, pe drept, nevastă-sa, Mariana. Nici o aventură nu-i poate şterge din suflet prezenţa ei. A.cunoscut-o de cînd ea urma şcoala tehnică. Au fost prieteni mulţi ani, o prietenie curată şi plină de încredere în viitor. Şi bine şi rău. S-a obişnuit să fie cu Mariana dar să cunoască şi alte femei, şi obiceiul nu s-a schimbat după căsătoria lor. Matei s-a învăţat să ţină un permanent echilibru între casă şi „afară", la drept vorbind, în acest „secret" constă maturizarea bărbatului, personalitatea lui. Bărbatul este un centru al universului lui – pe care-1 „învîrte" şi îl sprijină, cînd toate merg ca pe roate înseamnă că bărbatul este bărbat adevărat.

W

Durerile facerii n-au fost. zadarnice, s-a născut un bărbat în care femeia de lîngă el poate să aibă încredere. Mare lucru. Acesta este Matei, acum lucrează de zor la motorul Skodiţei. fumînd ţigară după ţigară. Din cînd în cînd se şterge pe frunte cu un prosop, e cald, chiar dacă acolo e umbră, la adăpost de soarele torid al după-amiezii» Întreaga vilă, dealtfel, este adăpostită de vegetaţie luxuriantă, de plante acăţatoare. Radu abia aşteaptă să-î strige Matei, să urce la volan.

Nu întîmplător Mariana, soţia lui Matei, are atîta încredere în el. (Laura, totuşi, n-ar fi avut încredere să mă lase singur atîta timp. Dar ce face Laura de nu mai vine? Măcar să-i dea un telefon dar nimic.) Este tehniciană, foarte pricepută în meserie, după cum i-a spus Matei, face cît doi bărbaţi, Lucrează în instalaţii, ocupaţie foarte bună acum, cînd se fac atîtea construcţii. (O, în străinătate Radu ştie foarte bine, muncitorii din capitalism sînt nevoiţi să se recalifice mereu, să adopte meseria care, la un moment dat, convine capitalului, care este cerută pe „piaţă”.) Mariana a plecat în Libia, unde noi românii, printre altele, construim un combinat chimic. A dorit să plece, n-a obligat-o nimeni. Matei i-a spus lui Radu că din pasiune pentru meserie a plecat, Radu a înţeles însă, că la asta s-a adăugat şi faptul că Mariana s-a gîndit la cei doi copii, la Dorin şi la Mihaela. Să strîngă nişte bani pentru ei, în primul *fină* pentru meditaţii la matematică. Dorin este în clasa a X-a, nu mai are mult plnă la admiterea rar în facultate, vrea să intre la Construcţii, Mihaela este în clasa a VIII-a, întîmpină greutăţi la matematică, amîndoi fac meditaţii în particular. Asta costă. Cit timp eşti plecat într-o altă ţară, cu serviciul, cum a fost Mariana, primeşti salariul în întregime acasă, în ţara respectivă primeşti o altă sumă, un alt salariu, corespunzător necesităţilor de acolo. Marianei i-a convenit situaţia, s-a gîndit la copii, nu şi la bărbat, la Matei. Dar, de fapt, toţi trei au suportat consecinţele, au rămas singuri, fără ea. Contractul a fost încheiat pentru doi ani dar Mariana s-a întors după şase luni. Radu crede că nu din cauza Mihaelei, aşa cum i-a spus Matei: că băiatul rezista, nu simţea lipsa mamei, mai ales că avea o prietenă – şi acum pot fi văzuţi mereu împreună – clar fata, Mihaela, mai mică, nu mai putea de dorul maică-si, Nu mînca, nu dormea, nu mai învăţa, plîngea tot timpul, la şcoală (în pauze, chiar şi la ore) şi acasă. Matei, sensibil la genul feminin, cu atît mai mult cu cît acest gen era acum fiică-sa, n-a rezistat, a dat un telex în Libia chemînd-o acasă pe Mariana, îngrijorată şi ea de starea Mihaelei, Mariana s-a întors astfel definitv. în ţară, cu mult înainte de termen. Oficialităţile în faţa cărora semnase contractul cu străinătatea au înţeles situaţia. În locul ei a mers altcineva. O altă mamă pentru Mihaela nu putea fi „găsită”. După venirea Marianei, fata şi-a revenit, parcă nu mai era aceea de dinainte, ofilită şi dusă pe gîncluri şi cu lacrimi mereu în ochi

’ „Nu e bine să-ţi eres ti copiii prea aproape de tine, se gîfidi Radu, e bine să-i laşi să se depărteze, ou fără să-i contro-

’ 7 J. J

Iezi, să le ţii seama. E mai bine pentru ei, tu nu mai eontezi."

H adu este de părere, insă că Matei, a dat telexul pentru m ci nu mai rezista fără Mariana, nu fata. Matei a ştiut.

*y **

insă, să procedeze atît de bine încît nici Mariana, probabil, nu. s-a gîridit Ia această variantă, care si asa crede orbeste în tot ce-i spune bărbatul ei. încă un motiv pentru Matei ca să n-o dezamăgească.

In timpul cit Mariana a fost plecată s-a intim plat ca. Matei să fie foarte ocupat. Ia serviciu, totuşi s-a mtîlnit t cu alte femei. I-a. spus lui Radu că a văzut-o pe stradă chiar pe fata care a iubit-o prima oară, dar n-a oprit-o ea să-i vorbească, acum e măritată, are şi ea copii şi probleme, a preferat legăturile mai simple, fără prea multe complicaţii sentimentale. Deşi este sensibil. Matei se laudă că este rece cu femeile, dar ele îl „ghicesc” îndată si-1 au ia mînă. Cert este însă că nu-si doreşte complj-

* jcaţii sentimentale, nu se vrea prins prea mult într-o relaţie, din acest motiv preferă schimbările – care-şi au avantajul şi dezavantajul lor. El ştie însă să culeagă avantajele, ea orice bărbat matur – şi pe deasupra însurat şi cu doi copii. De celelalte femei este interesat doar ca bărbat, de Mariana însă, şi ca om şi ca tată al celor doi copii.

Radu l-a surprins odată, într-o staţie de maşină, cum, după ce el n-a putut să urce, a urcat numai Mariana, dar

m

pe seară, gata-gata să cadă, îşi privea cu îngrijorare soţia, o îngrijorare plină de răspundere. I-a plăcut această atitudine a lui Matei. Altă dată 1-a întîlnit pe Matei mergînd grăbit spre casă, alergînd chiar. îi dăduse soţia telefon că nu se simte bine. Fusese ţintuită 111 pat în urma unei entorse. Probabil era speriată, avea un picior în gips. Matei aproape desfigurat, 1-a urît pe Radu pentru cele cîteva secunde cît 1-a reţinut, cît el i-a spus situaţia, în aceste clipe Matei parcursese parcă un bun drum către casă, către Mariana.

La sărbătorirea întoarcerii Marianei din Libia, cînd au fost invitaţi toţi prietenii apropiaţi, Matei a simţit nevoia să-i facă lui

Radu mărturisiri. Au profitat de clipele de relaxare şi de dans ale celorlalţi. Au trebuit să întrerupă de cîteva ori firul început dar pînă la urmă au reuşit să ajungă la capăt.

înainte de a se întoarce Mariana din Libia, cu două săptămîni numai, Matei a cunoscut o femeie, din întîmplare. I-a tăiat pur şi simplu calea, el ieşea dintr-o cofetărie, de unde-i luase Mihaelei o ciocolată. Avea intenţia să meargă acasă, s-a plimbat însă cu femeia aceea toată după-amiaza, prin parc, au vorbit tot felul de lucruri, şi-au amintit de tinereţe, au intrat apoi într-un restaurant ca să mănînce, de fapt ca să amine despărţirea. O putere, „de sus", a înţeles că e bine să plouă cînd cei doi se pregăteau de plecare. S-au strîns *unul* lîngă altul de frig (deşi era funie sau iulie) în uşa restaurantului, aştepîîiı tind să treacă ploaia, s-au simţit apropiaţi, insă, nu aşa ci altfel, ca oameni. Părea că de cînd lumea ea a aşteptat ca el să vină să o apere de ploaie.

Matei nu mai era încordat în aşteptarea Marianei care trebuia să vină dintr-o zi în alta, atenţia îi era îndreptată

*

către femeia eu care se întîlnise, acasă la ea, de cîteva ori. Nu pentru că ar iubi-o, dar ştiind că femeia e singură – se despărţise de un an şi mai bine de bărbat –, nu voia să fie „înşelat", din orgoliu. Cu toate astea, după ce Mariana a venit din Libia, a plecat împreună cu ea şi cu copiii în concediu, la munte, tocmai în Apuseni. Nu 1-a mai interesat în acest timp cealaltă femeie, era chiar sigur că o uitase şi se bucura, l-a promis că-i va scrie o vedere, dar nici nu s-a mai gîndit la aşa ceva (Femeia căuta, însă, în fiecare zi, în cutia de poştă, purta acum cheia la dins a, i-a spus ea lui Radu.)

După concediu a întîl nit-o clin nou pe stradă.

„De atunci este mai mult de un an de cînd mă duc la ea în fiecare săptămînă", a spus Matei nu fără îngrijorare, „O altă femeie nu m-a interesat în tot acest timp", a adăugat, ceea ce, pentru el, este un fapt inedit, De obicei se orientează paralel, pe mai multe direcţii.

„înseamnă că totuşi, ***pe*** asta o iubeşti^ oricum, mai mult ca pe altele", a replicat Radu mai cedînd pe parcurs.

„Nu, n-o iubesc, îmi place doar de ea, dar simt că ea mă iubeşte cu adevărat şi asta mă atrage ca fluturele».

η

pe lampă. „" (Nu e nici o aluzie la nimic., e o simplă

comparaţie plastică.)

Lucid, totuşi, asta i-a plăcut lui Radu.

Pe urmă Matei i-a spus povestea femeii. Se despărţise ele bărbat de nevoie, nu mai putea să-i suporte amorurile pe care le contracta absolut cu orice femeie „nouă" pe care o cunoştea, indiferent de femeie si de situaţie, indiferent de ea, care era obligată, de cele mai multe ori, să-l vadă perpelindu-se şi făcînd curte, recitind versuri şi trăgînd scaunul „ei" lingă al lui, sau măcar în faţa lui, cînd stăteau la masă ca invitaţi, undeva, de sărbători sau în alte împrejurări de bucurie (pentru alţii, niciodată pentru ea!). Femeia avea spaimă de sărbători sau. de onomastici sau de alte adunări, cînd în cercul respectiv i se făcea cunoştinţă cu o femeie, ştia că aceasta va fi ***aceea.*** Urmau scene fel de fel, în văzul ei şi al lumii. îi era ruşine şi chiar silă. Nu simţea gelozie, dimpotrivă, era -conştientă de farmecele ei fizice, care o interesau mai puţin, şi mai ales de frumuseţea şi bogăţia ei interioară; era contrariată de purtarea bărbatului, pe care o considera lipsită de orice logică. După multe întîmplări care i-au distrus nervii, zilele şi nopţile, toate visurile despre iubire şi despre oameni, femeia a înţeles că bărbatul ei nu este normal în gîndire {toată comportarea lui fiind o consecinţă directă a acestui fapt), că răul provine de mai departe, în timp (bărbatul îi vorbise despre o internare a lui, în fragedă tinereţe, la un sanatoriu de alienaţi, dar ea ***η*** nu i-a dat atenţie). Cu forţele care i-au mai rămas a trebuit. moralmente, să se ucidă, nu ca gest melodramatic, ci ca mijloc de apărare şi de rezistenţă în faţa vieţii, urmînd ca ***în timp*** să se recupereze... dacă s-ar mai putea. în t***impul ace***stui mare sau îndelung tim***p 1-a*** cunoscut • pe Matei

Nu i-a fost greu iui Radu să înţeleagă de la Matei, Femeia îl iubeşte (mai precis îl preţuieşte şi îl iubeşte, iubirea ei s-a născut din preţuire) culmea! pentru felul cum îşi respectă şi „a pară" familia, pentru sentimentele lui faţă de Mariana şi de copii, pentru ceea ce este el ca ora. Femeia îl idealizează pe Matei într-un fel cu totul aparte. Trăieşte cu ei un vis, o poveste în care ea este (poate să fie) o zînă bună care-i vrea tot binele lui Matei. Este în stare să lupte împotriva naturii, să nu mai cunoască alţi bărbaţi pînă la moarte, decît să-şi strice „visul" cu zîna cea bună. O căsnicie banală ar trage-o cu picioarele pe pămînt dar femeia nu-şi doreşte asta. Pentru ea ideea de

V-f iubire, ele mare şi veşnică iubire, este mai importantă decît o asemenea căsnicie. Asta nu înseamnă că dacă şi-ar găsi bărbatul potrivit – aşa ea Matei – n-ar renunţa la vis, ar renunţa, dar nu i-a găsit pe acest bărbat şi este conştientă că nu-1 va găsi. De aceea a recurs la trucul cu visul, visul ei e un truc, ea se face că nu ştie, că nu înţelege, se face că asta-i realitatea. Numai aşa se poate salva. Un fel de grefă în locul inimii adevărate, important este că nu sînt manifestări de respingere. Matei înţelege toate astea, o înţelege şi nu se îndură să-i strice „visul". E şi greu cînd tu însuţi eşti imaginea însit>. j a visului cai-» ţin*· în viaţă o femeie. Şi totuşi nu va putea rezista prea nruît Atunci...

Gînclurile Iui Radu sînt întrerupte *îe* paşii Laur ei.

A. i-:»

După un.. bună Radule" şi un pupie ţuguiat., ώη vîrful buzelor, desenat pe unul din obrajii 3ui, Laura i-a**. npus** să coboare. Matt ι u aşteaptă sî probeze· maşina.

§

Adueeriie-aminte nu vin totdeauna eu aceeaşi intensitate şi uneori, de cele mai multe ori7 predomină tristeţea· Alteori regretul „Perfecţiunea" se dobîndeşte în timp, spaţiu domolind asperităţile şi lăsînd să se piardă undeva surplusul de bucurie, Ce ne cutremură mai mult este apropierea morţii. Nici o nemîngîiere nu este mai deplină ea aceste clipe, Un vid care te absoarbe şi în care fiinţa ta încetează de a mai fi. Sîntem şi rămînem neputincioşi în faţa ei?! Ar trebui s-o privim cu demnitate, ca pe oricare alt fenomen al vieţii. Să fie la mijloc acel grad înalt de egoism care creşte în raport cu anii şi atrage în mreje nevăzute sufletele? Rareori întîlneşti oameni oare să fie demni în faţa morţii, oricum, aceştia şi-au trăit cu demnitate viaţa, Mă întreba deunăzi. un confrate:

„Oare de ce nu este apreciat doctorul X?"

Cred că nu are importanţă dacă nu-1 numesc. Spun numai că este doctor în ştiinţe medicale, autor a două lucrări publicate, a zeci de articol· bine documentate, că este la locul lui, adică munceşte şi-şi vede de treburi. Evită să aprecieze public pe alţii pentru a nu i se da prilejul. de a peria, de a bîrfi, de fapt, aproape în orice ocazie adevărul este greu de spus. Ce puteam la rîndui meu să răspund?

.1.

„Ştiu şi eu ce să spun. Poate fiindcă a ajuns ceva ajuns/4
„Adică? Fii mai concret,”
ŧ
Am enumerat meritele doctorului X, lucrările publicate, adăugind modestia sa. A fosi de ajuns pentru ca eu să fiu acum cel etichetat.

„Crezi că judeeîndu-î în felul acesta o să te aprecieze? Nu uita că eşti la începutul carierei şi În viaţă. o să te izbeşti de multe.”

Avea dreptate că în viaţă te izbeşti de multe. Dacă ar exista obligatoriu o proporţie egală, viitorul nu ar π chiar atît de... Mi-am dat seama că cele spuse de mine le-arn rostit cu destulă uşurinţă. Faţă de problemele ridicate de viaţă, pe care totuşi o por privi pieptiş Dai nu a Iii de mult a valorat întreaga mea pledoarie, cît răspunsul dacă îl apreciez sau nu şi eu pe doctorul X. Interlocutorul meu, pe scurt, aceasta voia, În viaţă, m reuşita ei, credem toţi. dar în privinţa muncii există încă destui car* – rostesc mereu vorbe, poate chiar înţelepte, dar atît. Uneori, ca să ajungi ia o realizare, să te bucuri în sinea ta că ai µ o**bţi**nui visul real, trebuie să înlături rnulte greutăţi. m primul rînd invidia. Neodihna devine lege, te gîndeşti numai la eeea ce trebuie să faci şi faci. sacrifici comoditatea, plăcerile şi daeî e cazul, chiar banii munciţi. Ar fi inuman să renunţi, la tot. Nici n-ar fi posibil şi dacă s-ar întîmplă aşa, atunci fii sigur că nu vei mai putea realiza nimic. Nebunii se cred cei mai fericiţi. Ei au ajuns la capăt» Dar pe lingă multe altele, acest lucru se datorează tocmai faptului că au renunţat la tot. Pe ei nu-i mai doboară invidia, ei au puterea să creadă despre ei orice, nu au timp să se preocupe de alţii, „visul” propriu îi acaparează cu totul, zi şi noapte. Nici nu ar avea timp pentru „răutăţi”. Lipsa de timp nu le dă prilejul să gîndească la mărire. Greutatea mişcărilor, lipsa de precizie nu-i mai fac capabili să intre în jocul culiselor... Blestemul nu-i mai poate atinge fiindcă de acest lucru s-au vindecat de mult... Poate de aceea sînt huliţi şi ocoliţi. Sau mai ştii. Multora li se pare că aceştia spun numai adevărul. Cuvîntul bîlbîit, rostit cu o voce care nu poale închega fraze, este ca un tăiş pentru unii. La cei care nu pot vorbi intervine mimica. Dar s-ar părea că una gîndesc şi alta mimează. Asta ar deruta grozav un juriu care ar trebui să aprecieze.

Gîndurile mă duc iarăşi la răspunsul dat confratelui meu şi la

riposta lui. înţelepciunea cu siguranţă că nu se moşteneşte, se capătă. Din ziua cînd intri în hora luptei omeneşti, cînd începi să gîndeşti singur, cînd primeşti prima palmă, şi nu poţi şi nu trebuit să dai *mmx:* Ordon iii organizat. Pînă cînd? O, ce simplu este Pină începi să zîmbeşti. Fiindcă tu poate nu ai cunoscut încă ce înseamnă să iubeşti necinstit, să munceşti nedrept, să lupţi înfrîngîndu-şi prieteniile, să omorî visurile, să zugrăveşti fecioare despletite îmbrăcate în zale, să simţi gust de coclează cînd divinizezi public, să ţi se impună să aplauzi frenetic... N-ai trăit încă asemenea trădări. Şi toi: ce n-ai făcut te-a transformat într-un naiv. Zîmbetul tău este un tribut greu, dar apăsarea nedreaptă nu te va strivi Vei rezista vieţii şi vei cunoaşte bucuria finală, dar nu *vei pute*a povesti la alţii viaţa ta, şi chiar dacă ai povesti-o, nici ţie nu ţi s-ar mai părea plină de interes.. Ceilalţi ar rămîne indiferenţi,», fie că n-ar înţelege, fie ea....

Telefonul mă trezeşte ia realitate. O fi Caracaş V

Oricum mă hotărîsem să-1 vizitez din nou, Sînt îngrijorat pentra... el, pentru ea... Dar nu-i telefonul. Cineva sună la intrare. Fiindcă sfiit singur aca&ă, mă îu·: eă deschid.

— Elena?

tl»

■ · De ce te uiţi aşa? Nu *u*aşteptai să mii wzi?

— Eşti singur?

— Şi cla şi nu.

— Cum adică?

— Cu gîndurile. Dar intră te rog, o invit eu p^ cumnata' mea, sora Laurel

ÎS

U:. ν· t. · de. "υ. · Mic: acum nu te-ai. în vă tai sa vorbeşti serios.

■ ···· Dacă ar fi aşa, reputaţia mea ar fi ştirbită,

— – Eşti modest, dragul meu.

Ca de obicei

Nu o mai văzusem de un am Stătuseră, ea şi fostul ei bărbat, profesorul Eugen Tamaş. o bucată de vreme, înainte d? despărţire, în casa noastră. Am interveni t de cîteva ori între ei» să-i împac, dar fără rezultat. Se certau tot *timpul* Nici nu se putea un altfel de final, jr"-

O măsor ea pe oricare femeie, Arată încă bine, E mai tînără decît Laura, „Are tot timpul şi toate şansele să-şi refacă viaţa"

îmi spun eu complet liniştit în privinţa situaţiei ei de femeie singură

- — De ce taci. Unde-i Laura?

Trebuii. · să sosească dintr-un moment îri. a Jiul.

Atunci, o aştept.

Laura avea cheile de ia intrare, Cine putea să sune? M-am gîndit îndată că poate fi Li viu Caraeaş... cine ştie ce s-a mai întîmplat cu Cristina. Dar de ce n-a dat telefon, cum am convenit?!

Într-adevăr, Li viu Caraeaş. Preocupat d< ceva dar nu disperat.. M-am liniştit.

- Sărut mîna, doamnă Bună ziua, Radule.

Ştia că nu e Laura, ne întîlnisem odată pe stradă şi îi făcusem cunoştinţă cu ea. I-am prezervai-o pe Elena.

— Vă deranjez, dar n-am ce face. îi cer scuze, doamnei, în primul rînd. Trebuie să-ţi vorbesc, Radule.

Elena s-a retras în camera alăturată. Acolo o va aştepta pe Laura. Pînă atunci ascultă muzică. Are Ia îndemînă toate indicaţiile pentru mînuirea casetofonului,

— Cum se simte Cristina?

— Se simte mai bine. Cred că este în afară de orice pericol. Am avut noroc de tine. E un noroc să ai printre prieteni un medic. Am spus-o întotdeauna.

— Ca orice om păţit! Şi-atunci de ce-ai venit la mine şi nu mi-ai dat telefon? mi-am revenit eu. Dar asta nu înseamnă că nu-mi face plăcere, adaug imediat, încercînd să fac pe gazda, să-l primesc cum se cuvine pe musafir.

— Am venit să-ţi spun adevărul. Cristina a încercat să se sinucidă. Asta este adevărul adevărat,

— Cum asta? De ce să se sinucidă?

— Dacă ai să m-asculţi, ai să înţelegi totul. Şi am nevoie ele judecata, de părerea ta, să ştiu, de asta am venit la tine, altfel nu veneam, nu-mi place să deranjez. Dar e tot atît de adevărat că nu te-am anunţat prin telefon pentru că nu voiam să-mi spui că eşti ocupat. Am venit... am venit!

—· Fii binevenit, îi spun eu prieteneşte, şi să gustăm din băutura asta. Apoi te ascult,

— Acum cinci ani, cînd ne-am întîlnit, Cristina era în stare să facă totul pentru mine. Mă iubea foarte mult.

Poate la început nu i-am răspuns la fel. Dar din zi în zi

dragostea noastră devenea tot mai puternică. Eram fericit.

Simţeam că şi ea era fericită.

— Ce făcea ea atunci şi ce face acum? Unde lucra şi unde lucrează acum?

— Atunci era elevă. De ce te surprinde? Ne-am cunoscut la şcoala postliceală, voia să devină proiectantă; eu predam ore la seral. Aşa ne-am cunoscut.

— Şi cîţi ani are?

— Aproape treizeci de ani.

— Nu ţi se pare prea mare diferenţa?

— Ba da, dar asta e greşeala pe care o fac, sau v>or să o facă toţi bărbaţii. Parcă între tine şi Laura nu-i destulă diferenţă?

M-am uitat lung la el. Pentru primă oară îl vedeam frumos. Un bărbat frumos spune multe. Din mulţimea de însuşiri bărbăteşti, femeia însă niciodată nu alege acest dar: frumuseţea. Un bărbat frumos este dificil, greu de cunoscut şi imposibil de stăpînit. Ca o comoară de mare preţ, admirată de toţi şi la care nimeni nu se gîndeşte cu adevărat că o va avea sau că vrea să o aibă. Visuri şi atît. De ce pare Li viu, la care niciodată nu observasem ceva deosebit, mi se pare acum frumos, atrăgător? O altă explicaţie nu-i. Nu el a devenit mai frumos ca altădată, eu, viaţa m-a făcut aşa, ara devenit mai înţelegător, mai blînd, mai bun. Paradoxal, viaţa te face de obicei

β

ma. ·, rău. Dai un medic are o situaţie aparte. Atîtea suferinţe omeneşti nu pot să nu te facă mai bun.. A spus cineva că medicina a fost inventată ca un mijloc de a iubi pe oameni. Sau, poate, iubirea pentru oameni a dus la inventarea medicinei. Oricum ar fi, tot acolo e. E limpede pentru ce Liviu. acum. îmi lasă o impresie atît de bună, în bucătărie, unde pregăteam cafelele, m-ara întîlnit cu Laura, răsărită ca din pămînt Mi-a. aruncat o privire complice.

— Dragule, n-ai vrea tu acum să fim numai noi singuri V Dă-l dracului pe musafirul ăsta nepoftit de Liviu Caracas.

Şi brusc, tandră, şi sigură pe farmecele ei. m-a cuprins în braţe. în îmbrăţişarea pătimaşă. în sărutarea prelungită, arti simţit din partea ei o decizie diavolească. în ciuda aventurilor mele. am rămas acelaşi bărbat care cu ani în urmă a cunoscut-o şi iubit-o. întotdeauna m-au tulburat femeile, dar Laura era ceva

aparte. Cînd nu eram împreună fr~ chiar numai cîteva ore, ceea ce se întîm. pla destui de des – amintirea ei devenea o obsesie sexuală. Cmdeam. eram convins că viaţa mea nu ar avea nici un seas■ dacă n-aş trăi alături de ca. La începutul căsătoriei, mei. nu mă gîndeam că m-ar putea înşela, îndoielile au apărat mai tîrziu. Cu "timpul m-am eliberat de „spaima^ iubirii, ani început să privesc lucid lucrurile, să calculez torul, ea un ofiţer de stat major. Spiritul de independenţă dă satisfacţie în orice. împrejurare, chiar atunci cînd nu eşti independent. Totul a devenit mai uşor. Eram liniştit. Pînă nu de mult, cînd am simţit cum vibrează în mine, din nou, aceeaşi patimă, poate mai puternică decît îa început. Anii au filtrat iubirea pătimaşă meărcmd-o cu esenţe tari, sentimentele au căpătat greutatea nisipului aşezat eu răbdare în străfundurile mării. Apropierea Laurei m-a tulburat.

— Termin repede cu el. mă refer eu la Li viu Caracaş, a cărui poveste, acum, nu mă mai interesa deloc.

Laura se şi depărtase de mine, cu o mişcare destul de energică, dar privindu-mă cu ochi galeşi, îmi reproşa

— Nu mă mai iubeşti, ştiam eu.

Şi fără să aştepte un răspuns din partea mea schimba discuţia.

— Am puţină treabă cu Elena. Sîntem dincolo, dacă ai nevoie de ceva,..

Revenind în camera unde mă aştepta fostul meu coleg, şi aducînd cafelele, mi s-a părut totul altfel, schimbat. Liviu Caracaş era pur şi simplu ridicol în postura de îndrăgostit. Dar nu puteam să-1 dau afară din casa mea, unde venise pentru prima oară, trebuia să~] ascult.

Am deschis o sticlă de vodcă şi am turnat.

— Te rog, l-am invitat eu.

Invitaţia mea avea pentru Liviu două sensuri. Aş* î Îşi reluă mărturisirile de acolo de unde rămăsese.

m

β*

Spre surprinderea mea, îl aud spuriînd;

— Da, doctore, fiinţa asta mediocră mă făcea să mă simt fericit.

Văzînd mirarea din ochii mei, se corectă oarecum,

— Vreau să spun că pe măsură ce timpul trece, diferenţa de

intelect se face totuşi simţită. Eram mulţumit doar fizic în dragoste...

Am înţeles din cele ce mi-a spus, că îi cerea Cristinei să trăiască numai pentru el. Ea a încercat să-i facă pe plac, dar jocul acesta are regulile lui. Dacă faptele nu sînt pe măsură, intervine răceala. Se spune că numai oamenii care se iubesc sînt cu adevărat singuri cînd fac dragoste. Dar dacă asta o simte numai unul... atunci. Pentru Liviu, clipele trăite împreună cu Cristina însemnau o. reînviere a trecutului, un pas înspre ceea ce a fost, o repetare, or Cristina se gîndea la viitor.

— Ei, bine, Liviule, cred că pentru cloi oameni care se înţeleg diferenţa de intelect este mai puţin importantă decît diferenţa de vîrstă. Dacă ar fi avutmai multă experienţă ele viaţă, Cristina nu ar fi încercat să se sinucidă pentru tine. Gîndeşte-te ce-ar fi fost clacă ar fi reuşit,

— A, tu crezi că a fost un gest.., copilăresc?! Că a făcut-o din dragoste pentru mine. Tocmai asta e. Remuşcarea a determinat-o. Radule. M-a înşelat... Asta este adevărul adevărat.

Hi

Acum înţelegeam exact de ce numai o cantitate atîi de mică de acid. a băut Cristina. Dar şi-a atins scopul, după cum se vede din cele ce urmează.

— O iubesc la fel ca înainte. Poate mai mult pentru că şi-a dat seama că a greşit. Altfel nu încerca să se sinucidă.

Nu puteam să-i spun că doza de acid pe care o înghiţise Cristina nu era decît o joacă... o „sperietoare*’ pentru el. Nici într-un caz nu se putea muri din asta.

— Glumeşti, Liviule, de ce să te-nşele?

Nu glumesc deloc. î-am găsit chiar în apartamentul meu.

Am făcut un semn din care rezulta acum şi mai clar că nu cred nimic.

— Crezi că vorbesc prostii?! Ei bine, exact aşa cum ţi-am spus s-au întîmplat lucrurile. Şi apoi, singură Cristina a recunoscut. Probabil ele teamă c-o părăsesc.

— Poate că atîta ai bătut-o la cap încît a spus un lucru care de fapt nu 1-a făcut. Ştii cum sînt femeile...

— Ei, bine, n-am venit la tine ca să-mi spui că asta nu s-a întîmplat. Ştiu sigur. Cristina m-a înşelat.

— Liviule, tu eşti un bărbat inteligent. Dacă ea a făcut asta, înseamnă că tu i-ai dăruit numai dragostea fizică. Nu te acuz. n-

ar avea rost sînt sigur că te-ai dăruit total. Dar nu toate femeile au nevoie numai de asta. Iubirea în toată complexitatea el o vor. Aşa trebuie să înţelegi aventura CristineL Că a avut deznodămîntul pe care l-a avut, asta e altceva. Dar tu trebuie să-ţi dai seama, s-o înţelegi şi s-o ierţi.

— După tine, eu sînt vinovat.

~ Vinovat că nu i-ai dat toată iubirea. E un fel de a spune, Ştiu foarte bine că tu nu poţi iubi altfel sau mai mult decît o iubeşti pe Cristina. Altfel te-ai fi înhămat de mult la carul unei femei. Sau ai fi fost înhămat...

~ Dragă Radule, în faţa unei femei nu trebuie să te laşi niciodată dezarmat» Asta sînt. Să zică mersi că n-am părăsit-o. Deşi i-am spus, şi eram foarte hotărît atunci, c-o părăsesc.

— Înţeleg. De aceea a făcut gestul... Nu, nu e bine. A părăsi o femeie care şi-a investit în tine toată încrederea şi toate trăirile ei afective înseamnă a-i provoca o puter nică traumă psihică, -înseamnă, dacă vrei, a o ucide, Ea trebuie să se renască o alta... din propria-i cenuşă. Ştii tu cîtă putere îi trebuie unei femei pentru asta?

Exagerezi, şi tu. Radule. Oricum, ca să mă-nşele. văd c-a avut destulă putere.

— – S-ar putea să nu se mai întîmple niciodată. Dar nu uita diferenţa de douăzeci de ani între voi,

— Şi acum, spune-mi, sînt logodit, să mă căsătoresc cu ea? Am venit la tine pentru că simt nevoia unei alte

m

păreri. Din partea unui bărbat. Şi cum tu. în împrejurare a asta, mi-ai fost cel mai apropiat...

îndată după plecarea 1ui Liviu Caracaş, printr-o legatură nevăzută, gîndurile mi-au zburat la Dorin. Ar fi trebuit să-mi dea telefon. Ce-o mai fi făcînd cu Antoniada Mi-a promis că-mi va face cunoştinţă. Sînt curios · cunosc.

— A plecat, în sfîrşit, fostul tău coleg.

In glasul Laurei era mai mult reproşul de cit bucuria cătotuşi, acum, sîntem numai noi. Ştiam că Elena plecase Cu un gest de nerăbdare am cuprins-o în braţe. Parfuma; ei, acelaşi Patohouli spray, îl simţeam în toată fiinţa.

— Nu, te rog, nu acum.

A spus-o cu atîta. fermitate încît n-am putut să nu mî retrag. M-am aşezat în fotoliu, După cîteva clipe, Laura mi s-a aşezat în

braţe,

— Mă iubeşti? m-a întrebat ea, plină de duioşie.

— După cum vezi, te iubesc prea mult, i-am răspuns eu, strîngînd-o lîngă mine ca pe o nepreţuită comoară.

Mi-a luat mîinile într-ale ei. Se uită fix la mine.

— Ştii, cel mai mult la tine, ea fizic, mi-au plăcut sprîncenele. Apoi ochii. Iar în seara aceea., a noastră, mi-ai;; plăcut foarte mult mîinile.

m

Toate astea nu erau născociri ale. Laurci. Ştiam, *hm* aminteam. Atunci eram îndrăgostit de Laura ca fiinţă, acum, şi ca femeie.

— Te iubesc, enorm. Laura, o string eu pătimaş şi de data aceasta am simţit şi în ea dorinţa întreagă.

Dezbrăcată, frumuseţea ei mă lovea parca peste faţă,

— Tot aşa ai rămas. Nu te laşi pînî nu mă studiezi. Şi nu te jenezi deloc.

C priveam de cîteva minute cu atenţie, figura îmi pare cunoscută. Totuşi nu sînt în stare să mi-1 amintesc. Convingerea mea este că pe acest om îl mai întîlnisern. Unde?

Faţa osoasă, maxilarele preeminente. Nasul desul de mare dar bine încadrai sub nişte sprîncene stufoase care *se.* împreunau. Mă privea blind, aş top tind ceva, un gest din partea mea. s-a aşezat domol pe scaunul din faţa biroului meu. Acum, în momentul cînd s-a aşezat, cînd şi-a pu$ şapca ce o ţinea pînă atunci în mînă –, pe genunchi, am ştiut cine este.

— Mea Petrică, nu?

— Eu domn’ doctor…

A tuşit de cîteva ori, sec, ca greutate şi cu sfială. Era aceiaşi pe care îl cunoscusem cu ani în urmă. Liniştit, sfios, deşi au trecut destui ani de atunci, nu s-a schimbat cu mult. A îmbătrinit frumos, despre unii oameni se poate spune aşa ceva. Sini sigur că viaţa lui e limpede şi curată, fiindcă, deşi suferind – se vede de pe chipul lui că ceva nu este în regulă cu sănătatea, totul la el degajă linişte. O linişte firească, dar vie, o flacără la gura sobei, într-o seară de iarnă geroasă, cînd lemnele consumate ard mocnit, în spuzeala cenuşii, şi căldura ce o degajă pare o aureolă. Nu-mi amintesc de el decît ca persoană. Altceva nimic mai mult. Deocamdată. Trebuie să fac ceva, să-1 întreb ceva, tăcerea devine stmjenitoare.

— Ce vînt te-aduce la noi?

A ridicat capul, greoi, abia acum, din mişcarea şi din privirea lui am simţit că anii au lăsat amprente. Era obosit, mult mai obosit decît am crezut la început. Şă fie numai boala? Nu a durat mult şi l-am auzit:

— Simt aici, în piept, un junghi. Mă ţine zile la rînd, apoi... deodată mă lasă.

A coborît din nou capul, şi cu ambele mîini îşi răsucea şapca. Un acces de tuse, sec, repetat la scurte intervale.

— Şi mai este şi tuşea asta. Cînd mă apucă, simt că mă înăbuş, că mor. Am venit la dumneavoastră fiindcă am încredere.,.

Nu, era imposibil să-mi amintesc mai mult şi acest fapt mă frămînta. îl priveam în continuare, el a interpretat în felul lui...

— Nu pentru concedii medicale am venit. Nu vreau ga iau, chiar dacă dumneavoastră îmi daţi, Eu în fabrică am fost învăţat să lucrez tot timpul, în peste douăzeci de ani nu am avut o zi de boală şi nici alte lipsuri de la program. Dacă aş lipsi o oră, cred că atunci m-aş îmbolnăvi cu adevărat. Mă credeţi?

Mă privi într-un anume fel, încît eu greu rezistam privirii lui.

— Lasă, nene Petrică. Intîi să vedem despre ce este vorba şi pe urmă discutăm despre concedii.., poate trebuie

— Asta nu. Şi aşa am lipsit destul azi Aproape o oră Trebuie să stau după program, Recuperez eu totul

— E obligatoriu să recuperezi?

S-a uitat la mine, surprins.

— Nu. Cine să mă oblige?! Dar nu pot lăsa treaba de pe o zi pe alta.

Mă simţeam vinovat pentru faptul că nea Petrică aşteptase pentru consultaţie. Mi se ceruse de la direcţie o situaţie. Dar ghicindu-mi gîndurile, a ţinut să precizeze,

— Nu aici am î&tîrziat, A trebuit să mă duc după alimente. Coadă cam mare. Am stat, n-am avut încotro „

— Se mai întîmplă.

— Da, Se mai întîmplă, Dar eu am o întrebare. De unde se aprovizionează directorul de la comerţ? Că el nu stă nici la rînd, nici nu duce lipsă, şi să vă spun adevărul, nici nu prea plăteşte ce ia. Ii drept asta?

Drept nu este, dar nu i-am răspuns.

— Vedeţi dumneavoastră, domn’doctor. Şi aici se maii dau

cadouri cînd faceţi bine pe un bolnav. Dar vrea omul să facă lucrul ăsta. Ca. o mulţumire. Acolo însă este altceva. Te fură ca-n codru. Şi noi ăştia care lucrăm în uzină trebuie să dăm, Eu nu am alt cîştig decît din leafă şi mă simt bine aşa. Atunci de ce alţii sînt toleraţi să facă ce fac, fiindcă de ştiut se ştie.

Poate nu se ştie.

Cum nu se ştie?! Păi cîţi din şefii ăştia de ia municipiu şi de la judeţ îi vedeţi dumneavoastră că stau alături de noi? Adică să ia la fel pîinea, carnea şi ce-i mai trebuie omului. Mai mult, pe unii îi vezi toată ziua la protocoling seara în restaurante.

— Sînt şi muncitori care chefuiesc.

— Da, sînt, sigur că sînt. Dar pe ei nu-i servesc cum trebuie. Dau bani grei, sînt înşelaţi şi tot familiile lor suferă. Este drept aşa?

— Ai dreptate, nea Petrică, dar nu uita că nu-i putem aşeza pe toţi pe o singură treaptă.

— Aşa-i, bine ar fi să fie aşezaţi după merite, după munca lor. Eu nu zic nimic dacă un savant are de toate. Fiindcă atunci va avea grijă numai de ştiinţa lui. Dar eu ştiu profesori universitari care trag din greu, iar un responsabil de bodegă o duce ca un lord. Atunci?

— Dar şi cînd intră la apă..,

— Asta-i. Nu prea intră. Fiindcă nu fură singuri, sînt alţii mai mari care îi acoperă, Şi uite aşa o mină spală pe alta şi...

— Nene Petrică, cinstea va cîştiga. Să fii convins.

— Convins sînt, dar de ce nu se face mai repede dreptate. Eu nu zic că de funcţionari, de frizeri şi chiar de eîrciumari nu avem nevoie.

S-a oprit puţin, s-a gîndit la ceva, poate cum să-ş. i formuleze mai clar şi mai răspicat gîndurile.

— Mă gîndeam deunăzi că n-ar fi rău ca pe boierii ăştia de tip nou, care nu mai deschid o carte sau un ziar, fiindcă alea nu aduc cîştiguri, să-i rotim în muncă, Dar nu oriunde, în mină, la o secţie de turnătorie, să stea acolo o lună, sau cît o fi, pînă îşi îndeplinesc sarcinile pentru o singură lună. O singură lună într-un an. E mult?

— Depinde,

— Asta zic şi eu educaţie. Chiar dacă nu vor face marc lucru, dar să se convingă şi ei de ceva. Nu ne vor ra<n trata de sus, pe noi ăştia care stăm la bine şi la rău. Da, şi nu greşesc, mai mult

ia rău. Fiindcă toate pe noi cad

— Inclusiv încrederea.

— Da, aşa-i. Sîntem mîndri de acest lucru, vă spun cu inima deschisă că asta-i viaţa mea: munca cinstită, acolo în fabrică. Şi încrederea o simţim mereu. Dar cu neghinele astea...

Acum nenea Petrică mi-a revenit complet în minte Era omul care în urmă cu ani, cînd am format o brigadă complexă de popularizare a medicinei, ne-a primit în calitate de secretar de partid la una din secţiile uzinei de ***azi*** îl văd acum cu ochii trecutului. Era isteţ foc, l-am luat drept inginerul-şef. Mi-a răspuns direct: „Sînt muncitor tovarăşe, nu inginer-şef. Şi dacă dumneavoastră nu aţi descoperit diferenţa, ca purtare, apoi ea trebuie să fie ca ştiinţă, fiindcă altfel nu se poate. Aşa sînt oamenii. Unii mai buni, alţi mai altfel. Unii învăţaţi, alţi mai puţin, Principalul este să fii om şi să fii cinstit cu tine. Fiindcă < dacă este aşa, vei fi cinstit şi drept şi cu ceilalţi".

Am căutat într-un fel să dreg lucrurile, confuzia mea.

De ce nu urmaţi politehnica, măcar la seral? în curînd aţi deveni inginer-şef."

.. Tovarăşe medic, mi-a răspuns el, după mine şcoala are rostul ei. Să o faci atunci cînd te vrea ea, la o anumită vîrstă şi zi de zi. O fi nevoie şi de specialişti la seral, dar atunci munca se face cu rabat. Şi la uzină şi la şcoală. Altfel nu se poate. Toată stima pentru cei ce învaţă aşa, că decît să trîndăveşti... dar eu nu prea cred că mulţi din aceştia vor fi chiar aşa, hai să zic egali cu ceilalţi. Poate greşesc, cu timpul mă voi convinge."

Da, acum mi-l amintesc foarte bine.

— Ei, nene Fetrică, hai să facem clouă lucruri deodată. Să vorbim dar să te şi consult. Aşază-te, mătăluţă, pe canapea.., Aşa...

Sora m-a anunţat clin uşă că la ora paisprezece am şedinţă de comitet al oamenilor muncii. Aşa procedează mereu. Te anunţă cu o oră înainte, parcă înadins ca să nu te mai poţi gîndi la ceea ce ai avea de spus. Şi timpul trece.

— Ei, ce ziceţi domn' doctor. E grav?

Era să fac o greşeală. Sări spun că da: este grav. Dar nu la boală mă gîndeam, mă convinsesem că nu era prea greu de vindecat, la celelalte.,.

— Nene Petrică, să sperăm că nu. Cu forţa dumitale vom învinge. Dar ia spune-mi, cum rămîne cu discuţia aceea – îţi mai

aminteşti – cu pregătirea pe mai departe?

M

— îmi amintesc, cum să nu Ycum şi; întrebarea dumneavoastră este alta. Păi, sînten... obligaţi să ne pregătim mereu, să învăţăm mereu, dar de ce să fie obligatoriu să arăţi cu orice preţ diplome căpătate aşa cum ştiu eu că sînt unele căpătate.

— Ca o dovadă a pregătirii,

— Păi tocmai aici este buba. E bine şi aşa, dar ar ii bine şi dacă am lua omul şi l-am pune la treabă. Corespunde, e bine, nu... atunci să-1 trimitem să înveţe, dar temeinic şi cu oameni anume puşi să-i instruiască. Fiindcă dacă vrei să faci ceva bun şi temeinic, apoi instructorii trebuie să fie şi mai şi... Mă gîndesc de multe ori la anii de început. Ieşeam la demonstraţii, ceream guvern democratic şi cîte ne mai trebuiau atunci, dar totul era. bine organizat. Iar şefii noştri de atunci, ţapeni, de nădejde, Nu-şi furau căciula, ei erau primii şi la treabă şi la sacrificiu Or azi, vezi clin ce în ce mai rar oameni de acest fel. Zic eu că astăzi avem specialişti. Fiindcă specialiştii sînt căutaţi pretutindeni, mai ales cei competenţi.

— Toate bune, aşa cum le gîndeşti, îl întrerup, dar cine se pronunţă? Cum se stabileşte că X este bun şi că Y este. „

— Aici e totul. Eu nu am ştiinţă multă, practică însă destulă, după poziţia mea judec că 111 acest domeniu sînt multe de făcut. Şi trebuie făcut cît mai mult. Privesc la televizor sau citesc prin ziare că uzina din oraşul Baia merge prost. Că directorul a făcut greşeli după greşeli, că nu a fost corectat la timp şi altele de acest fel. Vorbe goale. Cine să-1 corecteze? Muncitorul este o forţă, adevărat, clar cuvîntul lui nu este totdeauna ascultat, chiar dacă se fac auzite păreri, că aşa şi pe dincolo. În ioc să i se lase liberă calea spre propunere, se merge acum pe drumul invers, i se sugerează ce să vorbească şi cum să ridice problema. Şi e trist, fiindcă *ne* complăcem în această situaţie. Este comodă, ce-i drept, dar nu-i sănătoasă. Şi încă ceva mai este. Competenţa celui care a greşit, mă refer la şefi, cum se plăteşte? Schimbarea din f uncţie, de obicei trecerea la un alt loc de muncă mai bun şi mai bine plătit, şi gata. Tocmai aici ar trebui să fie luate masuri drastice. Un muncitor, vorba vine muncitor, rare fură o lavetă, o simplă lavetă. este dat la comisia de judecată şi se face mult; tapaj. Dar cel care prin

incompetenţă fură inteligenţa oamenilor, ce păţeşte? Nimic. Dar cei care l-au investit. Nici pomeneală ele pedeapsă. Atunci de ce să ne mirăm că adeseori tragem semnalul că în acel loc de muncă treburile merg anapoda?!

—— Ar trebui curaj. Mai mult curaj.

Curaj există. ***Se*** manifestă chiar. Dar nu. asta se urmăreşte sau nu interesează. De multe ori muncitorul ridică destule probleme – mă refer bineînţeles şi la tehnicieni, la ingineri – dar lucrurile se opresc aici. Prea ies a văzut că degeaba le ridică. Că nu totdeauna arc dreptate, este altceva. Dar cînd are? Nu se vede? Nu wem dreptul să frînăm nici o iniţiativă, nu se poate şti de la început, fără să verifici, dacă muncitorul are ţau nu

m

dreptate. Dar fiindcă acum se merge pe cuvin tul şefului, că el ar şti multe, dacă nu tot, că d-aia este şef, ajungem să greşim. Şi greşelile astea adunate, cumulate cu ignoranţa şi nepriceperea unor conducători, pornind de la şeful de echipă, aduce nouă tuturor pagube ele milioane. Şi în afară de asta, inimi zdrobite.

încet, încet se vor rezolva multe.

— Cit ele încet să mai mergem? În ’49 cînd am preluat industria de la patroni, eram stîngaci în toate. Atunci erau de crezut şi greşelile şi stîngăciile şi ezitările chiar. Acum nu ne mai putem permite prea multe. Ce au făcut şcolile: specialişti sau domnişori?

—— Avem şi specialişti buni. Unii foarte buni.

— Dar ceilalţi? Pentru ei cine plăteşte? Că plătim noi muncitorii, voi doctorii, ceilalţi toţi care ne facem pe deplin datoria, este clar, dar celor care ar trebui să suporte eşecul, de ce nu li se întîmplă nimic?

Vorbea acum repezit, cu patos. îl închipuiam la tribună, la o adunare de Partid, * în cuvînt înflăcărat. Şi îmi venea să-1 îmbrăţişez, să-1 sărut şi să-i spun: „de oameni ca tine avem nevoie. Dacă fiecare meserie ar deţine numai asemenea elemente, am fi departe”.

— Ce ziceţi, domn’doctor, am niţică dreptate?

Îî priveam cu admiraţie, dar mut.

— M-am cam înfierbîntat. Vin pentru consult şi uite..; Să ştiţi că parcă mă simt mai bine. Mi-am uşurat sufletul, zău. Mi-am descărcat conştiinţa.

îH

7 i. ’n infinit cir· em’oţlt

— Fină acolo unde vrem să ajungem mai avem un drum lung. Vor apărea pe parcurs şi alte probleme, cel· de azi poate vor dispare.

— Probleme? Sigur că vor fi, pînă în comunism est cale bună, dar astea pe care ni le facem singuri, greutăţile create de noi. de unii din noi, nu pot fi pînă la infinit Aici e aici. Uite că trecui la vorbe. Nu mai departe decît ieri, vine la mine tfn inginer stagiar. Un băiat cu o mustaţă stufoasă, bine legat, înalt, care seamănă mai mult a cioban, dar cu o voce domoală şi uşoară ca a unei fete: „nene Petre, îmi zice, uite aici am o propunere, ca să îmbunătăţesc parametrii la strungul frontal-din secţia patru”. Şi îmi explică despre ce este vorba. „Aplic-o matale”, mi-a spus. Privindu-1, mi-am dat seama că este neliniştit. „De ce eu? — îi răspund – aplic-o dumneata.” „Simplu. Nu pot. Nu mă ascultă nimeni. Ba chiar mă iau peste picior/’ „Arat-o şi matale inginerxtlui-şef. „Aici 1-a apucat un rîs stăpînit.,. Tocmai dînsul a spus că nu e bună de nimic.” „Nu o fi” – îi spun. După eîteva momente îmi răspunde „Dacă nici nu s-a uitat la calcule, de unde să ştie? Cum poate un om să fie aşa de rău?” „De ce vii atunci la mine?” „Fiindcă, nene Petre, eu am încredere în matale.” „Dar bine, eu sînt muncitor, nu inginer. *’ „Aşa o fi, dar eşti om serios." „Dacă crezi ce spui, atunci uite ce zic eu. să ne zbatem împreună să reuşim. Nu – doamne fereşte – să devin coautor la invenţia dumitale, cum se obişnuieşte» dar să te sprijin."

Aţi reuşit?

— Oho! Asta a fost ieri. Doar v-am spus. Dar sînt convins că va dura.

— De ce?

— De ce? Asta mă roade, mai rău decît boala asta. Superficialitatea unora, neîncrederea, plictiseala, comoditatea.

îmi terminasem consultul, m-am aşezat ia birou să-i scriu reţeta.

™ Ce zici, stai acasă cîteva zile, în concediu medical?

— Nu pot. Ce ar crede despre mine... inginerul ăla stagiar.

_? î

— A folosit o săptămină din concediul său de odihnă ca să pună tehnologia la punct, nu ştiu daca se va aplica sau nu, adică

dacă va fi bună sau nu. Iar eu pentru un fleac de tuse să părăsesc uzina. Nu se poate.

— Nene Petrică, uite aici tratamentul. Fă ce scrie, dar te rog să ne vedem peste trei zile. Te aştept. Neapărat.

Mi-a zîmbii Am înţeles că s-ar putea să nu vină. Poate n-am înţeles bine.

— Ba nu, azi e marţi. Ei bine, joi după-amiaza pe la orele cinci, vin să-ţi fac o vizită acasă. Şi... un consult. Adresa, dacă nu mi-o dai, o iau din fişă,

A ridicat un deget sprijinindu-şi parcă pe el cuvintele.

— Nu aveţi încredere în mine. Voi răzbi şi de astă dată. Voi fi bine sănătos, *r* /f

— De acest lucru sînt sigur de pe acum. Dar... mai schimbăm şi noi cîteva vorbe, o părere...

— Iată un doctor deştept. Şi şmecher, să-mi fie cu iertare. Ştiam eu de ce am venit la dumneavoastră. Eram sigur că aşa o să fie.

A plecat cu capul lăsat, cu paşi rari, domol, în uşă s-a oprit o clipă, întorcîndu-se spre mine.

— Atunci aşa rămîne, pe joi.

Spre seară va trebui să te duci la doamna Cristescu s-o consulţi, spuse Laura după ce s-au sculai de la masă.

Radu avusese la spital o zi grea dar pînă di seară este des! ui timp să se odihnească, să-şi revină din oboseală. După aceea se va duce s-o consulte pe doamna Cristescu. Stă în blocul de vizavi, la etajul trei. Cam la acelaşi nivel cu terasa lor. Uneori, Laura îl tachina, îl acuza că se duce pe terasă ca s-o vadă pe doamna Cristescu. dar nu pe hătrină, pe care trebuie s-o consulte, pe fiică-sa, Mioara. Are vreo patruzeci de ani, bărbatul a lăsat-o pentru, una mai tmără deşi au un copil, o fetiţă la care şi Mioara şi băi rina se uită ca la ochii clin cap. E singura lor mîngîiere mai ales după moartea bătrînuiui. a lui Ilie Cristescu.

Radu îsi aminteşte cum l-au chemat atunci, noaptea, să-1 vadă pe bătrîn. îl durea tare piciorul drept care începuse să se învineţească în jurul unghiilor, asta îi alarm. ase, piciorul îi durea de mai înainte, nu tot aşa de tare, însă. Avea arterită avansată. Bătrînul Cristescu, învăţat cu greul, eu necazurile, cu durerea, nu se văita, şi nici nu voia s-o necăjească pe nevastă-sa şi pe Mioara, pe umerii căreia stătea toată grija casei, a lor, a bătrînilor. şi a fetiţei, a Gabrielei Boala avansase. Au chemat

Salvarea. A trebuit i-o facă el pe bărbatul casei. Pînă la lift l-a transportat pe bătrîn care nu mai putea pune piciorul în pămînt -.-

vr. itr-u. n scaun, apoi împreună cu şoferul de pe Salvare, în braţe, pină la maşină. Bătrînul era greu, avea peste optzeci de kUograme. Mioara, strînsă în ea ele durere şi milă, a mers cu el ca să-l interneze. Medicul de la Salvare făcuse reconiandare pentru Fundeni, dar au făcut drumul defieafoa ri:.?. era vorba de intervenţie chirurgicală, au fost ixkrriM. la Colţea. Mioara a stat lingă bătrîn zi şi noapte, dar Î.—a trecut, mult timp şi bătrînul Cristescu a murit. Mioara l-a spus lui Radu că avea atîta încredere în ea, în cuvinte ic ci de încurajare („cu injecţiile astea ai să te faci bmey tată, ai sa vezi", dar numai ea ştia cită greutate avea în eurlet) Incit bătrînul a sperat că trăieşte pînă în. ultima clipă, Au trecut de atunci trei ani. Pe Mioara au luat-o Înainte grijile pentru Gabriela, Atît că fetiţa este cuminte, ascultătoare şi cu dragoste de carte. E abia în clasa a doua. Radu. şi-ar dori un asemenea copil. Fără să vrea o priveşte pe l^aura care aranjează ceva îh vitrina din sufragerie.

|M

„De ce-o fi avînd grijă Laura de doamna Cristescu, din milă sau... poate că plecarea mea-ar putea fi pentru ea un pretext de a ieşi în oraş? O încercare nu strică/"

— Cc-ar fi să mă duc mîine seară la doamna Cristescu?

— Mîine seară mergem la concert. Ai uitat că e vineri, i se miră Laura.

Prins în propria-i plasă, Radu se aşează în fotoliul mart; din sufragerie unde-şi serveşte de obicei cafeaua făcuta de Laura. Dar acum nu va mai bea cafea, are e ***gînă*** să doarmă măcar un ceas, citeşte doar ziarul.

Pe la şapte jumătate, seara, dar era bine lumină, ca *în* toiul verii, Radu s-a dus la doamna Cristescu. Laura i-a spus că stă acasă, nu are treburi prin oraş.

Doamna Cristescu are reumatism poliarticular, în fiecare an, de trei. patru ori, are crize mai pronunţate. Ca de obicei Radu ii prescrie tratamentul. Dacă n-ar fi reumatică, la cei şaptezeci ele ani ai ei, n-ar avea altă boală, Doar că nu prea mai are dinţi ca să mănînoe* Fructele Li* roade mai mult. De aceea preferă harbuzul, cum zice ea în graiul moldovenesc. Harbuzul se topeşte. Bătrînul Cristescu spunea chiar, în glumă, că el

înseamnă „har la buze”, adică o bunătate.

Cînd îi cunoscuse Radu, erau „tineri” pensionari veniţi din Moldova în capitala ţării, meleaguri străine *şi* depărtai; -· de locurile dragi pe care ei nu le uitaseră. *Au.* venit aid tos pentru Mioara,. care şi-a urmat bărbatul, bucureştean de la prima generaţie. „Parcă nu-şi putea găsi şi ea un bărbat tot de prin părţile noastre4’ spunea băi rî nul Cristescu. Sub faţa clc masă din camera bătrînilor (apartamentul este format din trei camere, camera mică era dormitorul lor), Mioara găsea sumedenie de scrisori, venite din satul unde părinţii ei fuseseră învăţători. Oamenii din sat, rade, foşti elevi, toţi ştiau adresa şi scriau. Toţi. regretau plecarea lor, le simţeau într-un fel sau altul lipsa. Era satul de naştere a doamnei Cristescu, aici s-au născut şi au crescut bunicii şi străbunicii, ei. După absolvirea şcolii normale făcută în mare parte la Bădeni, unde-1 cunoscuse ca elev pe Ilie, viitorul ei soţ (şcoala era şi de băieţi şi de fete), tatăl ei, Dumitru Corbeanu, a ţinui; s-o aducă învăţătoare în sat, asta era o mîndrie a lui, s-o vadă pe fiică-sa învăţînd pe copiii oamenilor din sat. Bătrînul Corbeanu nu era un ţăran oarecare. Mai înstărit decît alţii, dar poate şi cel mai harnic din sat, se scula cu noaptea în cap cînd avea de lucru la cîmp şi somnul îi era tot cu gîndul acolo, avea multă preţuire pentru carte. Era abonat la *Neamul românesc* al lui Iorga şi la alte reviste din Transilvania, le primea prin poştă, Nu-i lipsea din ’; ă nici *GromovnicMÎ* în care el se cufunda cu întreaga minte de ţăran luminat. Pe băiatul mai mare a vrut să-1 facă agronom, ca să-1 înveţe pe el şi pe ţăranii din sat agricultura, viticultura şi pomicultura, cum se fac ele ştiinţific. Băiatul a învăţat însă numai cîteva clase la şcoala agronomică, după care a devenit ţăran obişnuit ca taică-său, N-a vrut să urmeze mai departe. Bătrînul Corbeanu s-a ales doar cu cîţiva pomi altoiţi. N-avea nimeni cireşe şi mere ca el şi pere atît de moi şi parfumate. Pe celălalt băiat, cel mai mic dintre copii, 1-a făcut preot; bătrînul era bisericos, duminica, la biserică, spunea Tatăl nostru sau Crezul dar asta nu-1 împiedica să facă în timpul săptămînii şi păcate. îi plăcea un pahar de vin şi mai ales muierile, cum singur spunea (în sensul vechi al cuvîntului – femeia, ca atare – ionul lui implicînd însă şi o anume pasiune). Cuvîntul i se părea lui tot atît de „sfînt" ca şi evanghelie sau anafura – pe care o lua dimineaţa pe stomacul gol. „Dumnezeul" lui era de fapt nevoia unei călăuze în munca

sa complicată de ţăran cu pămînt, cu vite, cu vie şi pomi. Avea nevoie de un sprijin, de cineva care să-i spună cum să facă şi cînd să facă lucrul, ca să fie mai bine. De aceea se şi abonase la revistele amintite, căuta în ele adevărul despre munca lui. De aceea încercase să-şi facă băiatul cel mare agronom. La el spera să găsească dezlegarea multor frămîntări. Cel mic, Constantin, avea să se roage pentru iertarea păcatelor iui. în felul său, bătrînul chibzuise bine.

Doamna Cristescu, mama Mioarei, de la care Radu ştia multe lucruri despre familia lor, îi semăna bătrînului Corbeanu. Ilie Cristescu a avut mare noroc, lipsit de orice simţ practic, fără o femeie ca ea, realistă şi chibzuită, nu s-ar fi descurcat în viaţă. În afară de asta, Aneta Cristescu a adus, odată cu căsătoria lor, şi o dotă frumuşică. Bătrî-

t

nul Corbeanu, din. mînie asupra fiului cei mare, cam n-a fost în stare să urmeze învăţătura despre pămînt, despre vie şi pomi, pe care el le iubea foarte tare, i-a dat fetei şi jumătate din partea ce i se cuvenea băiatului, după socotelile lui. Băiatul mai mic, înţelept din fire, a renunţat şi el Ia jumătate în favoarea Anetei, cu care s-a jucat, în copilărie, în praful din mijlocul drumului. Aneta avea grijă de el că era mai mic (Cică, încă de pe atunci, el îşi punea un ţol în cap şi cădelniţa prin casă cu un ibric albastru, eu coada mai lungă, şi cînta popeşte.)

Casa bătrînească i-a rămas Anetei, în ea au stai soţii Crist eseu cit au fost în văţători în sat (după pensie au venit imediat la Bucureşti). Amintirea acestei case, a locurilor şi a oamenilor a rămas atît de puternică în mintea lor încît: după venirea m capitală, pe care o urau pur şi simplu, i-a α făcut multe zile fripte Mioarei. Deşi ţineau Ia ea. n-o puteau ierta că i-a adus în locuri străine, pentru dezrădăcinarea lor clin satul lor drag.’Urau blocul în care

C?

stăteau (apartamentul ele acum), străzile, oameni; – străini de eL de existenta lor. Numai după cîţiva ani, cinci au înţeles că. Mioara este nefericiră în căsnicie, ea va avea nevoie de ajutorul lor în creşterea Gabrielei, numai atunci au început să so depărteze de trecut, fără să-1 uite, ca o datorie în faţa vieţii, a sorţii. în ori.ee clipă însă., daca ar fi fost Întrebaţi sau clacă ar fi fost după gîndul lor ascuns, Hν fi evadat, s-ar fi. întors înapoi în

satul lor. pe· ea. re-1 vedeau eu aceiaşi ochi, aşa rum îl lăsaseră, deşi avo-jo, -ca.

IM

peste tot, se schimbaseră multe. Să înveţe copiii nu se mai putea, erau la pensie, puteau să facă însă altele, să lucreze în grădină, pe lingă casă. Chiar înainte de pensie, în timpul liber, soţii Cristescu vedeau de-ale gospodăriei, îşi organizaseră viaţa în aşa fel încît unul din ei era acasă, Dimineaţa Cristescu învăţa copiii de clasa a treia şi a patra (între timp şcoala s-a făcut de şapte ani), după masă, Aneta, pe copiii de clasa întîi. La a doua era o altă învăţătoare, În fiecare zi, la amiază, se întîlneau pe drumul de la şcoală, Ilie Cristescu venind spre casă, Aneta Cristescu ducîndu-se. înainte de douăsprezece ea termina toate treburile acasă. După ce făcea mămăliguţa, o împărţea 111 doua, Dintr-o jumătate mînca ea, cealaltă o înfăşură de mai multe ori într-un şervet gros de în şi o punea sub pernă. Aîci o găsea Ilie şi mînca şi el mămăliguţa caldă. Casa rămînea singură doar din momentul plecării Anetei spre şcoală (ei mai vorbeau în drum, întotdeauna, chestii de gospodărie, ca să ştie Ilie ce are de făcut, ce şi cum să mămnce) şi pînă în acela al sosirii lui Ilie.

Bătrînul Cristescu îi spusese lui Radu Petreanu cît de mult a trebuit să muncească după aceea, cînd şcoala s-a făcut de şapte ani. Nu erau profesori îndeajuns, a trebuit el să devină profesor aproape la toate obiectele, afară de matematică pentru care fusese numit un tînăr, proaspăt absolvent „învăţătorul devenit profesor era în primul rînd elev”, îi plăcea lui să spună, se pregătea ia toate obiectele Cel mai greu îi venea la rusă, în şcoală făcuse ie τ franceza, ele rusă habar n-avea. A luat-o de la alfabet, a „învăţat” tot manualul în cîteva săptămîni, numai aşa a putut să se prezinte în faţa elevilor, care nu mai erau acum nişte mogîldeţe care abia-şi tîrîiau „tăştile” în drum spre şcoală. Cînd Mioara, care pe atunci avea serviciu într-un oraş apropiat, venea pe acasă, şi asta se întîmplă la cîteva luni, şi în timpul verii, bătrînul Cristescu o mai întreba cîte ceva, ca să ştie de dinainte sau să se verifice. Doar ea făcuse Filologia, iar în liceu învăţase şi franceza şi rusa.

„Nu-i înţeleg pe oamenii care pleacă din satul lor aşa de bunăvoie, spunea bătrînul, nu ştiu de ce toţi vor sa vină m capitală, eu m-as duce de-aici mvîrtindu-mă. Aşa se spune pe la noi, adăuga el, cînd vrei să-ţi arăţi graba de plecare undeva şi

nemulţumirea. Dar mi-e de fată. Acum o are şi pe Gabriela.”

„Oamenii îşi pun speranţe în capitală, de asta se trag spre Bucureşti, ca să facă şi să aibă mai mult pentru ei şi pentru copii lor” a încercat Radu să-i apere pe „venetici”.

„Pot să facă asta şi la locurile lor, în satele şi. oraşele lor de baştină, doar omul sfinţeşte locul, spune proverbul, nu locul pe om” ripostase II ie Cristescu.

„Cită dreptate avea bătrînul·’ se gîndi Radu, scriind acum reţeta pentru doamna Cristescu.

Nici Gabriela nu se simte prea bine, o doare în gît, spune îngrijorată Mioara. Aţi. putea s-o coimiltari’şi pe ea?

întrebă pe un ton plin de politeţe care nu l-ar putea lăsa indiferent pe nici un medic clin lume. Apoi, cînd e vorba de copii, Radu are o slăbiciune aparte, înnăscută probabil, sau unde el nu are copii dar ar avea să aibă.

— Sigur, să vină Gîbriela să văd ce are.

Fetiţa, deşi în plină vară, avea amigdalele inflamate. Radu o badijonă cu albastru de metil, pe care-l avea rn servieta-minune, dar recomandă neapărat antibiotice. Era medicul casei, trebuia să se descurce şi în reumatism şi în O.R.L., de fapt, ca orice internist.

îngrijorarea Mioarei îşi are şi o altă explicaţie în afară de faptul că este mamă. Sora ei, mai mică decît ea, murise cînd avea nouă ani, în urma unui flegmon. Mioara era cu doi ani mai mare. Se îmbolnăviseră de amigdalită în acelaşi timp, Mioara lua pastilele pe oare i le dădea mamă ei (nu emu altceva decît sulfamidă, penicilina nu era pe atunci pe toate drumurile, ca acum), sora ei le arunca, avea repulsie pentru ele, probabil pentru că se opreau în git, tocmai uncie simţea durere. Ajunsă în stare gravă, părinţii au dus-o la spital, dar nu s-a mai putut face nimic.

Cînd Radu este gata de plecare, Mioara îl roagă s-o aştepte cîteva minute. Şi-a luat poşeta şi îl însoţeşte, se duce la farmacie să ia medicamentele. Injecţiile le va face o soră de spital care stă în bloc. Trebuie să treacă şi pe

im

la ea roage să vină chiar în astî-seară, va trebui să-i facă Gabrielei injecţie şi în timpul nopţii, aşa cum a recomandat medicul Petreanu*

în stradă s-au despărţit imediat, Radu nu avea de făcut decît

cîţiva paşi pînă acasă, unde-1 aşteaptă Laura. În camera ei era lumină.

O priveam cu coada ochiului cum sta întinsă pe pat lingă mine, Mă cerceta şi ea cu privirea, dar direct, fără a se _ preface. Mi s-a părut un oarecare dispreţ. Cine ştie la ce se gîndeşte.

— Ţi-e somn? mă întrebă ea.

— Aşa şi aşa.

— Din partea mea putem să ne culcăm mai tîrziu. Cîteva zile sînt liberă.

— Cum cîteva zile? Dar nu ini-ai spus nimic. Aş putea să-mi iau şi eu…

— Ei bine, am spus aşa, numai mîine sînt liberă. M-a invitat un fost pacient al meu, unul Ion Marin – zice că tu îl cunoşti foarte bine – la fermă, într-un sat

— Ai mai fost acolo?

— Nu, n-am mai fost, Ne-a invitat pe am îndoi, să mergem împreună.

— Şi de ce-mi spui tocmai acum, de ce nu. mi-ai spus cînd ai venit de la spital sau după-raasă?

Iii

—· Am uitat pur şi simplu. Dar să ştii că nu ne-ar strica să fim cîteva zile împreună într-un mic concediu. Ce zici?

— Stabilim săptămîna viitoare. Şi vrei să mergi neapărat în satul acela?

— Cum vrei tu. Eu îţi stau la dispoziţie. Dar mai bine spune-mi cum l-ai cunoscut.

— Văd că te interesează. Să-ţi spun, atunci.

— Dacă nu ţi-i prea somn.

— Un prieten, fost coleg – de şcoală primară, insă (făceam aluzie la Liviu Caracaş, fostul meu coleg de liceu), mă chemase la el, într-o comună, unde lucra la secţia financiara. Eu eram încă student.

— El n-a făcut facultatea? m-a întrebat oarecum contrariată, Laura.

— Numai doi ani de A.S.E.

— De ce? încurcături politice?

— Nu, s-a. retras din spirit practic. S-a gîndit la un cîştig mai rapid. A întrerupt facultatea şi a intrat în serviciu. M-a chemat să-1 ajut într-o treabă, continui eu, socoteli financiare, li era jenă

să apeleze la cei de acolo. Cînd am ajuns eu. erau în şedinţă. Printre altele li s-a spufe – era ajunul Paştelui – să nu taie, să nu mănînce miel a doua zi fiindcă aşa şi pe dincolo, mă rog... li s-a spus asta în şedinţă.

Laura mă privea, asculta curioasă. îmi imputam faptul că încă nu ajunsesem să o cunosc. Să pricep totul din priviri, să aflu înainte de a rosti ea cuvinte, ce anume vrea.

— Şi n-au mîncat?

— Ba da, îţi spun îndată. Şedinţa s-a terminat. Prietenul meu mi-a propus să mergem într-o comună apropiată să luăm ţuică şi mere şi altele, tocmai în vederea zilei de Paşte. Ne-am urcat într-un Willys, nu ştiu dacă tu cunoşti genul ăsta de maşină, o maşină veche, de pe vremea războiului, cam în genul Aro-ului nostru de astăzi. „înainte de a pleca, mi-a zis prietenul meu, trecem pe la o casă ca să lăsăm animalul ăsta."

— Ce animal?

— Un miel. îl avea în Willys. Şi unde crezi că 1-a lăsat? Chiar 1a cel care prelucrase în şedinţă problema mielului. Activist ridicat de la munca de jos. Şi cine era ăsta?.,. Ion Marin al tău.

— Deci aşa l-ai cunoscut, spuse Laura nu fără mirare şi dezamăgire în glas.

— L-am mai cunoscut şi altfel. După nouă ani... Era deţinut.

— Deţinut?

— Exact.

— Deci asta a fost.

— Cum, adică?

Păi acum este maistru. Dar de ce-a fost închis?

— Sabotaj economic. Insă putea foarte bine să stea la zdup şi pentru furt din avutul obştesc. Şi-a ridicat o casă • — o casă, vorba vine, cu tot felul de acareturi – punîndu-i

IU

ρ funcţionari să muncească sub forma ajutorului tovărăşesc. Doar era activist la raion. Materialele de construcţii îi veneau aşa, pe gratis, L-a ajutat în chestia asta şeful de la raion care între timp a ajuns vicepreşedinte la regiune Culmea, ăsta l-a turnat. l-a cerut lui Ion Marin să-i facă un serviciu, bineînţeles că nu era vorba de un lucru legal, îşi permiteau, doar mvîrtiseră pînă atunci destule, dar ăsta l-a refuzat, Probabil că nu putea, problema îl depăşea Vicepreşedintele a găsit o cale să-1 pedepsească, l-a pus în circă faptul că nu s-a îngrijit de

asigurarea fondului de stat.., a adus dovezi, cifre concrete. închis, Ion Marin s-a îmbolnăvit. Pe atunci nu prea existau medici permanenţi m schema celor de la interne sau poate era în concediu persoana care trebuia să-i îngrijească pe deţinuţi, sau cine • ştie, sigur este că m-au luat pe mine. Nu ştiu dacă ţi-am povestit, m-am trezit cu un Gaz, doi ţipi plini de ei, m-au luat pe sus, fără nici o explicaţie. „Tu eşti doctorul?...”

Bănuiam eU unde lucrează, totuşi nu găseam nici o explicaţie pentru convorbirea purtată de aşa manieră.

— „Convorbire” nu prea era, interveni Laura/subliniind ceea ce eu spusesem în treacăt.

— Aşa este. în fine, apare un altul, cu o comportare mai blinda. „Doctore te răpim puţin. Să nu discuţi nimic, fiindcă te aducem tot noi peste o oră. Acum haide... te rog.”

Ultimele cuvinte m-au minunat teribil. Deşi nu se prea potriveau eu situaţia,

— Cred şi eu.

— L-am găsit pe Ion Marin în arest. Nu avea voie să vorbească cu nimeni, a trebuit să-i conving pe supraveghetori: dacă nu-mi spune nimic, ce-l doare, atunci ce rost mai are venirea mea. „A trebuit să aştept ca unul dintre ei să ceară aprobarea.

™ Şi ce avea? De ce era bolnav?

— Mare lucru nu avea. După o bătaie, un rinichi se deplasase. Se văita teribil, asta mă impresiona grozav la începutul meseriei... De atunci nu l-am mai văzut.

— A mai trecut el prin multe dar se ţine bine tipul,

— Văd că şi tu ştii despre el.

— E firesc. Sînt medicul lui personal, m-a recomandat Liliana, o ştii, de la administrativ. L-am consultat. Are ulcer avansat. Altceva nimic grav. Acum înţelegi de ce m-a invitat? De ce ne-a invitat? Ca să se recompenseze îr? — tr-un fel.

Pricepeam dar nu-mi plăcea deloc s-o ştiu pe Laura medicul personal al unui asemenea tip.

După o noapte pe jumătate pierdută, m-am sculat mas tîrziu. Am ajuns la spital la ora nouă. Laura a rămas acasă Nu a făcut nici cel mai mic gest să mă urmeze şi mai mult formal a protestat cînd, totuşi, am luat hotărîrea să merg la serviciu. Discutasem şi posibilitatea de a rămîne acasă împreună.

— Radule, de ce nu rămîi, După-amiază poate plecăm

undeva. Nu vrei?

— După o noapte aşa cum a fost, nu-i mai bine sî amînăm plimbarea?

tu

S-a uitat la mine nehotărîtă. Apoi eu indiferenţă în privire şi cu oarecare răutate, a spus:

Eu totuşi trebuie să plec după-amiază ia Braşov. Am ceva de rezolvat. Deocamdată e secret. O să-ţi spun pe urmă, Diseară, însă, voi fi clin nou aici... E bine?

Nu m-am arătat neliniştit deşi toate astea erau un aspect nou în căsnicia noastră, apărut pe neaşteptate.

— Şi plimbarea? încerc eu s-o barez în plecarea la Braşov,

• · Păi asta era plimbarea. Mergeam împreună şi rezolvam...

Eram convins că, clacă-i spuneam că merg şi eu, îşi amîna plecarea. M-am mulţumit doar să mă mir întrebînd-o:

— E aşa de urgent?

— Da, trebuie să mă duc.

Deci nu „trebuie să ne ducem".

— Bine Laura, ne vedem diseară. Întîraii mult?

— Aşa şi aşa. Depinde.

Nu m-am putut înfrîna,

— De cine? De tine sau,.,

— De el. Asta ai vrut să zici. Dacă nu mergi eu mine, vei crede orice. înţeleg la ce te gîndeşti, ce-i în capul tău. Ca să te convingi, vino cu mine.

— Nu, nu pot. Du-te singură. Am foarte multe treburi de rezolvat astăzi, am motivat eu, care cu cîtva timp mai înainte eram gata să stau acasă, lîngă Laura.

m

Tot acest dialog mi-1 reaminteam stînd în cabinet singur,

Oare este încă acasă? O lăsasem în pat. O fi dormind sau... Am intenţionat un moment să o sun la telefon, dar am renunţat. Cineva deschide uşa cabinetului. N-am chef să mă audă. Ei bine, a apărut Dorin. Probabil a bătut în uşă dar n-am auzit.

— Bună ziua, Radule. Să-ţi spun o veste mare?

. Aş fi vrut să-1 întreb ce-a făcut pînă acum de nu mi-a dat telefon.

— Spune. S-a-ntîmplat ceva?

Nu te gîndi la nimic rău. Am venit. să-mi spui dacă poţi după

program să.:.

— Ne întîlnim cu Antonaida... îl completez eu.

— Da. Vreau s-o cunoşti pe Antonaida. Părerea ta, sfatul tău va fi hotărî tor.

Iarăşi trebuia să dau sfaturi. Asta nu mi-a plăcut niciodată. Dar vreau s-o cunosc pe Antoniîda.

— Unde ***ne*** întîlnim? Si la ce oră?

3

— Păi, asta-i. Trebuie să pleci mai repede de la serviciu. La douăsprezece te aşteptăm să luăm masa împreună la restaurantul Central. Apoi vedem noi. /

Bine, o să fac tot posibilul. O să fiu acolo la douăsprezece.

De data aceasta nu mai aveam eu interesul să-i telefonez Laurei. Nu voiam să renunţ la întîlmrea cu Dorin şi Antoniacla.

Dorin şi Antoniada mă aşteptau. Erau instalaţi la ultima masă din sala centrală, o masă de patru persoane lipită de zid, deşi cele mai multe mese erau libere. Un perete tapiţat ta roşu aprins, ca pentru coridă. Localul destul de plăcut

Antoniada era aşa cum mi-o descrisese Dorin. Cu toate astea nu m-a încîntat prezenţa ei Cu cît discutam, eram din ce în ce mai dezamăgit. Aveam impresia de ceva fals, interesat în comportarea ei. Simplă impresie? Nu mă simţeam deloc în largul meu aşa cum mă simt de obicei între prieteni, la local.

Antoniada studia meniul dar mă urmărea cu coada ochiului,

— O să ne servească un băiat foarte de treabă* E vecin cu mine. Aşa că nu rămîne decît să facem comanda.

Ne-a venit nouă, mie şi lui Dorin, rîndul să cercetări meniul şi să alegem, între timp ospătarul a răsărit ca din pămînt. îi şopteşte ceva la ureehe Antoniadei. Poate **a** pregătit o surpriză culinară. Dar nu, e limpede că m-am înşelat, citesc asta în ochii Antoniadei,

— Trebuie să plec neapărat, ne anunţă ea cu vădit regret, îmi pare rău dar asta e. Poate altădată. Şi către Dorin; Te caut la telefon. Acum scuză-mă, Scuzaţi-mă, adăugă.

îşi luă rămas bun în mare grabă, spre surprinderea mea dar mai ales a lui Dorin, care n-a priceput nimic din toată întorsătura asta. „Sucite mai sînt femeile, mi-am zis, dar asta parcă e prea de tot.”

Ospătarul revine privindu-mă cu. atenţie.

m

Eu. va cunosc dorim' doctor De la mama. Adică de la mama vitregă, Paulina Precu... dacă vă mai amintiţi de ea. V-am văzut pe stradă şi mi-a spus că dumneavoastră sînteţi medicul care a îngrijit-o.

~ Stelică, exclam eu 111 cunoştinţă de cauză, doar! 3 ştiam bine din povestirile Paulinei. Păi, nu erai...

■ – Acum sînt ospătar. M-am îmbolnăvit destul de grav şi a trebuit să găsesc ceva de lucru mai uşor.

~~ Şi mai bănos, nui aşa? Zîmbetul său luminos dovedea că nu are motiv să mă. contrazică.

— Spune-mi, Stelică, >1 întreb eu mai aparte, pe doamna o cunoşti bine?

—O cunosc. E vecina mea.

— Şi ce poţi să-mi spui despre ea?

Ştiu că e-n divorţ cu soţul. El e director ia...

E-n divorţ? El te-a rugat să-i transmiţi ei ceva?

— Da, el m-a rugat. Adică a ameninţat-o pe doamna.

Nu putea să mai stea, ce mai...

— Bine că m-ai lămurit, Stelică, îţi mulţumesc.

Nu mai aveam chef de nimic. Dorin av «ea o mutră plouată. Am-hotîrît să plecăm.

'■ – Aţi venit pentru prima dată la noi şi plecaţi aşa repede, îşi. exprimă regretul Stelică.

— Nu-í nimic, O să venim într-o seară cu familiile. Cît de curind.

— Vă aşteptăm cu plăcere. Mai poftiţi pe la noi.

III 9

Dorin s-a scuzat pentru eîteva clipe. Am rămas să-i aştept la bar, acum închis. M-am retras după un stîlp şi mă priveam în oglindă. Nimic nefiresc pe figura mea. Ei bine, tocmai atunci o văd pe Laura intrînd în local însoţită de.., Îl cunoşteam destul de bine pe medicul P. Deci plecarea la Braşov... Nu mă văzuse şi nici nu putea bănui prezenţa mea aici. Oriunde se aştepta să dea peste mine la această oră, numai într-un local nu. Mă ştia doar la serviciu, Mai are acum importanţă? Poate că are. Emoţii, emoţii şi iar emoţii. Un infinit de emoţii. Sper să fiu tare pînă la capăt. Dar nu eram sigur că paşii mă duc spre casă drept, fără şovăire. Nu eram sigur şi nu puteam să mă verific, „Întîmplarea" mă durea foarte mult, da. foarte mult.

VI

O singură clipă este de ajuns în iubire ca orbirea să dispară. să devii alt om, eu o vedere limpede, stăpîn pe tine şi pe tot ce faci.

Cu mult timp în urmă, un cunoscut îmi relatase ceva asemănător cu cele ce mi s-au întîmplat. Uii prieten al său, din Capitală, i-a spus soţiei că merge în deplasare undeva departe, în nordul ţării, pentru o săptămînă. Au stabilit ca între orele opt-nouă, seara, el să dea telefon acasă.

După plecarea soţului, soţia s-a „mutat" la amicul ei de-o viaţă – de douăzeci de ani erau împreună, soţul nebăhuid nimic. Amicul o aducea acasă cu maşina înainte de ora opt şi o lua înapoi, după convorbirea telefonică. Urmau să procedeze aşa timp de o săptămină, cînd soţul se întorcea din deplasare. într-una din zile, soţia a întîrziat prea mult în oraş şi n-a putut să ajungă înainte de ora opt acasă şi nici la amicul ei. S-a gîndit să dea telefon unui prieten de familie, căruia, în seara aceea soţul ei trebuia să-i telefoneze într-o chestiune anume, pentru a-1 ruga să-i spună soţului, că n-a reuşit să fie acasă între orele ştiute, dar că mîine seară şi în celelalte sen o va găsi cu siguranţă. S-a Îndreptat către telefonul public din cartierul unde locuia amicul ei (la care urma să vină, ca ele obicei). într-una clin cabine, cine vorbea la telefon? Soţul ei. încerca să prindă legătura cu ea, era opt şi jumătate...

Femeia şi-a făcut un plan, A doua zi s-a hotărît să facă nişte cumpărături în cartierul cu pricina. A aşteptat ca soţul să între într-una din cabine şi „, ca din întîmplare a trecut pe acolo, cu sacoşele pline, gata să-i rupă mîinile. L-a surprins, el n-a mai putut să spună nimic.,.

Dar la el, totuşi, alta e situaţia... în ce priveşte finalul. Laura nu ştie că el a văzut-o. El are posibilitatea să evite nu numai scandalul, chiar şi o simplă explicaţie care ar putea să răcească cu totul raporturile între ei, ar putea duce la o ruptură.

Trebuie să găsesc în mine puterea să uit. Şi dacă îmi propun asta» înseamnă că n-are rost nici măcar să-i spun. Ba chiar trebuie să mă obişnuiesc cu ideea, în viitor asemenea scene se pot repeta. Durerea cea mai mare este, însă, asia: cum de n-am observat acest lucru din timp? Oare dragostea te poate imuniza în aşa fel încît multă vreme să consideri inertia, iubire? Repetarea zilnică a scenelor conjugate, banalităţile acoperite cu vorbe mari, toate astea *te* fac să nu mai realizezi adevărul.

Oarecare bănuieli am avut, ca orice bărbat. Dar în anumite limite, nu mi-am pierdut liniştea, încrederea. Azi îmi amintesc m unele din gin duri le de ieri, mi ine îmi voi aminti din gîndurile de ieri şi de azi. Deşi sînt sigur pe gîndurile mele, nu pot totuşi să cred că s-a întîmplat ce s-a-ntîmplat

După unii psihologi, liantul care menţine viaţa este „orientarea". Copilul mic doreşte cînd va fi mare, să se facă medic sau pilot sau altceva, cu timpul, creseînd. începe să-şi facă planuri. Dacă planurile se năruie nu se distruge prezentul, ci viitorul, speranţa. Aşa şi în iubire, o clipa numai distruge visul. Echilibrul este greu de găsit.

După muncă omul îşi doreşte odihnă şi hrană, dar dtipă ce se odihneşte şi mănîncă simte nevoia de activitate, forma acestei activităţi omul şi-o alege: hobby-ul preferat. în alegerea ei stă arta şi inteligenţa individului... Răspunzînd la întrebarea „ce ar trebui să fie capabilă o presoană normală să facă", Freud a spus că ar trebui să fie capabilă să iubească şi să muncească. Un aii medic a adăugat la aceasta: jocul şi veneraţia, adică activităţile prin care trăieşte o persoană sănătoasă. Ştiinţa ne poate ajuta să înţelegem ce e * sănătos şi bun dar alegerea noastră se bazează pe temeiuri etice. îmi vine în minte o carte publ i cată în engleză şi franceză, un tratat despre elefanţi, în primul caz ea a apărut cu titlul Ele***fanţii pe care i-am vînat, în*** al doilea Via***ta amoroasă α elefanţilor. Am***bele titluri se referă la unul şi acelaşi conţinut, diferenţa de titluri este însă o opţiune. Analizînd bine -lucrurile, în viaţa, mea conjugală, oare nu am fost acela care am greşit undeva? Din dragostea noastră au izvorît impulsuri puternice, ambiţii, preocupări estetice, sentimentul familiei, terial2s citate sexuală, atenţiile unuia faţă de celălalt. Viaţa înseamnă însă mai mult decît hrană, băutură, împreunare, libertate, siguranţă. înseamnă şi a participa efectiv la activităţile sociale şi politice, Oare am reuşit noi, eu şi Laura, o participare adevărată, munca noastră, studiul nostru, familia noastră, ocupaţiile din timpul liber au avut o semnificaţie în acest cadru larg al vieţii? în frămîntările esenţiale ale societăţii de astăzi? O participare adevărată dă o direcţie vieţii. N-aş putea să răspund exact şi pefxtru amîndox.

Ne trezim dimineaţa, în general la oră fixă, ne luăm cafeaua, ne urcăm în maşină şi mergem la spital Acolo devenim amîndoi rotiţe într-o serie de sisteme, cele mai multe sarcini, după ani de

experienţă, rezolvîndu-se mecanic, Uneori un caz te opreşte, orgoliul profesional nu te lasă să nu ai interes pentru acel om suferind. Solicitarea permanentă face din tine, însă, un robot, care acţionează sigur dar involuntar. Da, ca să rezişti în munca asta în care asişti la atîta durere şi nenorocire trebuie să fii făcut dintr-un material dur. Dacă nu eşti făcut, te faci, viaţa are grijă să te întărească.

Oamenii au în viaţă scopuri diferite. Unii urmăresc scopuri înalte, alţii mai mărunte. Dar fiecare persoană are ceva special pentru care trăieşte. Tot ce face are în cele din urmă legătură cu acest ceva, care devine axul principal al vieţii. Atunci cînd nu există nici o ţintă, omul nu mai are de ce trăi şi moare. Oare ce-o fi existat în capul Laurei procedînd aşa cum a procedat? Nu mă pot substi-

Ini gîndirii ei, simt doar vidul. Dragostea, pentru mine, este acum o noţiune depărtată, străină. îmi pot reproşa ceri: un lucru. Cunosc garderoba Laurei, bijuteriile, ce culori foloseşte la vopsitul părului, ştiu ce parfum preferă, dar nu ştiu nimic din munca ei. Niciodată n-am întrebat-o ce face ca medic, ce gîndeşte în prezent şi pentru viitor, niciodată nu m-am interesat de ea sub acest aspect. Iar în munca ei de zi cu zi este desigur o Laura, o parte dirt fiinţa ei pe care n-o cunosc. De ce să caut motive în lipsa de participare semnificativă... cînd eu sînt atît de vinovat faţă de ea? Oricum, faptul că şi eu sînt medic nu este o scuză, cu atît mai mult puteam să mă interesez de munca ei. Mai degrabă cunosc amănunte despre pacieţii mei... despre pacientele mele. Femeile sînt mai vorbăreţe. Poate a avut nevoie de un sfat, de o îndrumare, de un sprijin. Poate toate astea le-a găsit la medicul P, Da, nu întîmplător Laura s-a împrietenit tot cu un medic. Curios, cum de nu s-a gîndit la toate astea pînă acum?

u

Peste cîteva zile este nunta Elenei. Se căsătoreşte a doua oară cu un inginer chimist. Meserie de viitor, ca şi a ei. Ea e laborantă.

Laura pare cu totul absorbită de pregătirea toaletelor. După-amiaza face tot felul de combinaţii vestimentare. Din cînd în cînd îmi cere părerea. Nu se formalizează. Are încredere În gusturile şi rafinamentul meu. Nu mă neglijează nici pe mine. Are grijă de tot şi arde de nerăbdare.

în timp ce ea, foarte concentrată, se studiază în oglindă, eu o întreb,

— Ce-ai făcut astăzi, Laura?

— Mi-ai dat telefon? Am fost puţin prin oraş să-mi cumpăr cîte ceva. „fleacuri. „mai nimic.

— Nu, nu ţi-am telefonat decît înainte de a veni să te iau.

— Mă întrebi ce-am făcut la serviciu? Asta-i bună? Dar niciodată nu te-ai interesat de ce fac eu la spital Tocmai acum te-ai găsit şi tu cu întrebările. Laso pe altădată.., După nuntă.

în cuvintele ei mi-am înţeles greşeala. în tonul, în ironia ei am simţit detaşarea, acel spirit de independenţă pe care-1 capătă femeile atunci cinci nu mai sînt roabe ale sentimentului... Acum eram cu mult mai atent la vorbele ş\ l*a* gesturile ei.

— Nu tti-am interesat fiindcă eram convins că tu eşti foarte pregătită în specialitatea ta, că totul merge strună Dar cred că ar trebui să ştiu totul despre tine. (Nu mi-a scăpat o anume clipire a ochilor ei,) în fond, în discuţiile dintre noi putem să ne dăm sugestii, să găsim soluţii, să ne schimbăm pur şi simplu părerile. Ghiar dacă nu sîntem în aceeaşi specialitate. Sau poate cu atît mai mult cîştiguî este mai mare.

Pe faţa Laurel nici un semn de bucurie, de aprobare măcar, spusele mele n-au avut alt efect decît s-o indispună

— Vorbeşti ca în şedinţe. Dacă am apucat-o aşa, aşa să rămînă. N-au rost regretele. Regretele mă indispun.

Deci îşi dă seama de regretul meu, Nu-i convine să se schimbe lucrurile pentru că probabil, aşa, n-ar mai avea justificare pentru comportarea ei... extraconjugaîă,

— Acum eşti ocupată cu altele, încerc s-o scuz, e adevărat că n-am găsit momentul potrivii. După nuntă,.., o imit eu, pentru a-i face plăcere, dar pe un ton de fermitate, nu de ironie, care înseamnă; „După nuntă într-adevăr mă voi interesa de tot ce faci, vom discuta totul împreună şi. vom fi o familie unită".

Căsătoria civilă s-a oficiat, întregul convoi de rude şi prieteni urmîndu-i pe cei doi, Elena şi soţul ei s-au îndreptat spre noua locuinţă a proaspeţilor căsătoriţi.

Involuntar, în timpul oficierii, stabileam în minte tot felul de asemănări şi deosebiri între Elena şi Laura, fizice şi psihice, de comportament: Dar cu cea mai mare exactitate. şi obiectivitate – în măsura în care orice om în situaţia mea poate fi obiectiv. De

fiecare dată îmi spuneam unde am pierdut şi unde am cîştigat.. Adversarul" era mirele, cumnatul meu de astăzi înainte.

Locurile la masă erau fixate printr-un cartonaş – aşezat în faţă fiecărui tacîm –, pe care scria numele. Un obicei de cinstire a nuntaşilor: cei ce figurează pe cartonaş sînt. aşteptaţi, dar şi un bun mod de organizare. Aruncîndu-mi ochii peste cartonaşe, în căutarea locurilor noastre, al meu şi al Laurei, văcl scris numele medicului P. Singur, n-are soţie.. N-a sosit încă, dar probabil va sosi şi va sta în £aţa noastră, unde este pus cartonaşul.

Nu atît prezenţa lui viitoare, aici, la masă mă frămînta, cît faptul că situaţia mea de „înşelat" este cunoscută şi de o altă persoană, Elena. Un sentiment de înjosire şi de groază necunoscut pînă acum pentru mine. Am înţeles, desigur, „lucrătura" dintre cele două surori – care acum semănau ca două picături de apă –, tilcul vizitelor dese ale Elenei la noi, în ultimul timp. Şi pentru că pînă acum nu s-a mai întîmplat să fiu în compania medicului P., în asemenea împrejurări, am dedus, logic, că aceasta este o legătură nouă, recentă a Laurei, logică nu prea îmbucurătoare pentru mine. Pentru unii bărbaţi tot ce e nou este mai de preţ decît ceea ce-i vechi. Cu siguranţă că aşa gîndesc şi unele femei. Că înţelegerea vine după un timp, asta nu contează.

Spre surprinderea mea. Laura pe care o credeam nu naivă, dar neobişnuită cu prefăcătoria, şi-a condus rolul cu pricepere şi talent. O atitudine rezervată faţă de medicul P „una plină de bunăvoinţă şi de atenţie pentru mine, ce putea să dea naştere la bănuieli? I-a refuzat chiar, la un moment dat, invitaţia la dans sub motivul că eu aş fi invitat-o mai înainte, ceea ce nu era adevărat, şi n-a uitat să-mi explice că nu prea-1 agreează pe medicul P. Este un specialist foarte bun – şi aici a dat destule amănunte din activitatea lui de medic, ceea ce-mi dovedea că-1 cunoaşte foarte bine şi-1 apreciază –, dai nu-i place de el, e încrezut.

— Aşa sînt oamenii siguri pe ei. Privesc numai prezentul. adică numai situaţia în care ei sînt siguri, nu şi viitorul care... poate să le aducă surprize, răspund eu mai mult printr-un joc de cuvinte – care-şi avea totuşi ţinta

m

9 – Un infinit de emoţii lui. în schimb văd că-i place de el

sorei tale, Elenei, adaug eu, pe bună dreptate: aceasta îl copleşea cu tot felul de atenţii pe medicul în cauză.

— Mai simte şi ea nevoia de schimbare, o aud eu spunînd pe Laura – o alta pe care n-am cunoscut-o încă bine* deşi după atîţia ani, cu o altă voce chiar, pe care n-am auzit-o pînă acum –, cu N., soţul ei de acum, se cunoaşte doar de un an.

„Doar de un an", adică de mult, îi ajunge. Atunci ce-o fi însemnînd pentru Laura cei cîţiva ani ai noştri petrecuţi împreună?

La unii, timpul consolidează prietenia, iubirea, sentimentele capătă profunzime şi intensitate, oamenii aceştia devin pe viaţă robii sentimentelor lor, se interiorizează, simt nevoia să se izoleze, în lume nu fac şi nici nu ţin să facă impresie, viaţa lor interioară îi acaparează total. La alţii timpul distruge totul, chiar ceea ce au constituit r mai înainte cu bună-credinţă şi cu efort. Sentimentele se fărîmiţează în fire de nisip pe care vîntul, primul vînt, le spulberă, le împrăştie. Din tot sau din ceva nu mai rămîne nimic. Aceşti oameni domină asupra altora printr-o exteriorizare permanentă: sînt foarte atenţi la cei din jur ca să găsească mijlocul cel mai potrivit de a-i domina (în discuţii, în fapte etc.), fac impresie în societate, compania lor este căutată, plăcută.

Nu m-am gîndit niciodată dar cu siguranţă că Laura face parte din ultima categorie. Timpul, la mine, a reîn***m*** viat pasiunea pentru ea, din partea ei, însă, nimic nu mai este adevărat.

Gîndurile medicului Petreanu nu puteau fi acum decît foarte: ranşante.

— Nu mai sta aşa de încruntat şi invită doamnele la dans, mă aprostrofează Laura. Sau, poate, mai întîi mă inviţi pe mine, se scoală ea de pe scaun într-o atitudine de femeie provocatoare (cu sfîrcul sînilor ţintind spre mine).

Ciudat felul cum o văd acum pe Laura. Parcă am alţi ochi. Parcă sînt alt om.

De fapt, îmi continui eu gîndurile, dansînd cu ea, oamenii care se prefac sînt cei cu musca pe căciulă. De aceea au nevoie de minciună, ca să se acopere. Mincinoşii sînt oameni slabi, care încearcă prin minciună să-şi ascundă viciile, sau măcar să facă o diversiune… înclinarea spre minciună nu se moşteneşte, nu-i ereditară, se capătă, se cultivă, se ajunge la rafinament. Pe cînd

oamenii dintr-o bucată – ar putea şi ei să mintă dar n-o fac – n-au de ce să mintă, n-au ce să acopere, ei sînt răspunzători pentru tot ceea ce fac, minciuna pentru ei nu numai că e un lucru necinstit (asta o ştiu şi ceilalţi), dar şi ceva minor la care nu apelează din demnitate, aceşti oameni sînt în stare (au în ei o asemenea forţă) încît pot să rezolve direct fără prefăcătorie şi minciună problemele care-i frămîntă. Primii tre*c pri*n viaţă, cei din urmă tră*iesc, nu*mai această a doua alternativă înseamnă autenticitate...

Ne-am întors acasă dimineaţă, era ziuă de-a binelea. Laura, cu satisfacţia de a-şi fi jucat rolul aşa cum trebuie, eu cu multe gînduri nedesluşite, neduse pînă la capăt, Totuşi nu mi-e teamă, Simt 5n mine un izvor veşnic de energie, de putere·

M

De la serviciu, Laura n-a venit acasă. Mi-a spus la telefon că are treburi prin oraş. N-am întrebat-o ce treburi, numai cînd vine, dacă întîrzie. Mi-a răspuns că nu are de ce să întîrzie.

Nu-mi găsesc locul. Caut să fac ceva fără să ştiu precis ce vreau să fac. După un timp mă gîndeec la o soluţie, la un remediu. Să citesc. în bibliotecă sînt tot felul de cărţi, una din ele poate să mă atragă, să-mi concentreze gîndurile, să mă acapareze.

Mă îndrept spre raftul preferat al Laurel. Sînt curios ce citeşte. Atenţia îmi este atrasă de un caiet cu coperte albastre. Citesc. Jurnalul ei L. Nu ştiam că Laura are o asemenea preocupare, asta o ridică în ochii mei. Caracterul intim al oricărui jurnal îţi permite să cunoşti mai bine pe autorul lui, este tocmai ce-mi trebuie. Orice altă carte» în acest moment, este inutilă. Dar tot ade\~ărat este că citind jurnalul intim al cuiva este o impietate.

Jurnalul începe cu o întrebare. „Cine sînt eu?" întrebare fundamentală deci şi pentru Laura. Răspunsul e simplu: „Sînt o persoană cu un destin de împlinit dar nesigură de capacitatea ei de a realiza această sarcină..." În fine, iată şi ce mă interesează. „Sînt fata pe care o iubeşte E." Să fie R. iniţiala numelui meu sau?... Jurnalul nu este datat, dar filele au un început de îngălbenire, ar putea să aibă vechimea respectivă, adică de atunci de cînd ne-am cunoscut. Deci fata pe care o iubeşte R., nu şi fata care îl iubeşte pe R. Interesantă frază, scurtă dar conţine mult adevăr. Nu puteam să mă opresc aici. Am

continuat lectura, idei trecute cu migală în jurnal.

La un moment dat dau peste nişte note în care Laura consemnase cu precizie tot ce făcuse, timp de o săptămînă, inclusiv în timpul liber. Poate că aşa ar fi vrut să-şi ţină jurnalul dar n-a reuşit. Poate că săptămînă asta a însemnat ceva pentru ea. Dar, uite, e vorba doar de o anume zi. „Unde ai spune că te afli acum în ziua de 3 februarie 198... Unde te aflai în urmă cu doi ani, dar acum cinci ani, dar acum zece? Şi apoi unde vei fi peste cinci ani." Nici o explicaţie. Să fi însemnat, să însemne ceva acea zi în viaţa Laurei sau a fost doar aleasă ca un moment de „pornire", de confruntare? Din cîte o cunosc, mai plauzibilă este prima variantă. Cu puţină ingeniozitate, clar şi cu puţină memorie, poate aş reuşi să-mi dau seama dacă această dată are vreo importanţă în viaţa ei... sau a noastră.

Şi mai interesant, unele notaţii din perioada cînd a dat secundariatul:

„Nu se procedează corect cu cei examinaţi. Totul este o rutină şi un aranjament, dar pentru o parte din examinatori, corvoadă, pe care nici măcar nu încearcă să o ascundă. Cred că ar fi mai bine dacă s-ar proceda cu noi în mod brutal. Să fim izolaţi o anume perioadă. În timpul acesta să ni se dea sarcini, multiple sarcini, să ni se aplice teste, să ni se ia interviuri, pentru a se stabili aptitudinile noastre în profesie. Să nu lipsească de la acest examen testarea în ce priveşte capacitatea de conducere auto, capacitatea de a rezista la frustraţii şi stress acut, chiar toleranţa la cafea, tutun şi alcool. S-ar putea face analize de laborator. Ar trebui să se insiste asupra faptului că în meseria noastră trebuie să fii un bun ascultător, căci dacă tu vorbeşti prea mult, nu poţi afla. mai nimic sau nimic din motivaţiile, aspiraţiile, conflictele pacientului. Cît despre aptitudinea de a formula întrebările, aşa ceva poate fi învăţat. Experienţa vieţii, anii de spital te ajută enorm. Procedîndu-se în acest mod s-ar putea înlătura măcar parţial subiectivismul examinatorilor, atitudinea de protejare faţă de o anume persoană, atitudine care, cu siguranţă, se explică prin anumite motive, prin anumiţi stimuli."

Nu o credeam în stare pe Laura să analizeze, să dea soluţii, dar înţeleg acum că este stăpînită de spirit practic, că-şi dă seama de ceea ce este necesitate. Dealtfel s-a adaptat rapid la situaţia de atunci, o demonstrează rezultatul examenului, nota

maximă, pe care o puneam pur şi simplu pe seama pregătirii temeinice. Dar nu e numai atît. Rezultatul e o sumă a unor mai multe rezultate.

în altă zi, o notaţie care nu poate fi făcută decît de un om preocupat, serios, în meseria lui:

„Un tratament eficient al cancerului ar putea fi obţinut într-un număr redus de ani dacă o mică parte din specialiştii în cercetarea medicală s-ar concentra asupra acestei sarcini/4 Da, are perfectă dreptate. Deşi la început eram bănuitor, aveam resentimente pentru jurnal, iată că acum sînt chiar încîntat Dar să nu mă pripesc. Urmează notaţii care mă ţin cu respiraţia tăiată.

„Azi a fost duminică. M-am plimbat toată dimineaţa cu R. în mşină mai era L.t; (Cine o fi? Nu-mi amintesc nimic). „Acasă observ că R. este trist. L-am întrebat de ce dar nu mi-a răspuns, a lăsat capul în jos şi a plecat în grădină. Am crezut pînă acum că R., cînd se află cu mine, este dispus, fericit. Nu am crezut că voi reuşi să-1 plictisesc. Mă întreb ce aş putea face eu ca să schimb această stare de lucruri. Dar numai eu? Frămîntarea mea este un adevărat chin. Şi nu merit, " A da, acum îmi amintesc. L. este numele unui farmacist evreu. Tristeţea – şi nu plictiseala – mea era determinată de ceea ce-mi povestise în acea *zi* bătrînul evreu. Eram într-o stare de mare emoţie care m-a afectat cîteva zile. Prietenii mei erau îngrijoraţi de „schimbarea" mea. A trebuit să treacă un timp ca să-mi revin.

Povestirea evreului nu era c simplă povestire, ci viaţa lui, întîmplări reale. în timpul războiului era student în oraşul C, din Transilvania, sub ocupaţie maghiară, A fost ***m*** deportat într-un lagăr nazist de exterminare. în zorii zilei de marţi – cum repeta această zi ca o obsesie! — a fost arestat împreună cu tatăl său. De civili cu pistoale în mîini. Au fost legaţi la ochi, li s-au pj^s cătuşe, întemniţaţi în celule separate, Pînă la plecarea în lagăr mai era» Din acel moment n-a mai ştiut nimic de tatăl lui. Altă vină decît aceea că erau evrei nu aveau.

Interogatoriul a început imediat: „Guvernul ştie totul despre crimele voastre (ale evreilor), dar acum a venit momentul să spuneţi tot", L. uluit şi îngrozit, repetă de nenumărate ori că nu a făcut nimic rău dar, e adevărat, dezaprobă regimul fascist. Este întrerupt: guvernul nu arestează oameni nevinovaţi. L. a trebuit să spună ce făcea acasă, care i-au fost colegii de liceu şi

de facultate, vecinii, ce a vorbit cu fiecare din ei, ce posturi de radio a ascultat, ce autori a citit, ce muzică îi place pentru ca în final să i se replice: „Nu ne-ai spus totul. Nu eşti sincer”. I se cere mereu să mărturisească, astfel va fi în curînd eliberat. Singura salvare este să mărturisească dar nu are nimic de mărturisit. Ideea prinde rădăcini şi devine tot mai atractivă pe măsură ce oboseala şi groaza de tortură cresc. Este dus într-o celulă întunecoasă unde nu pătrunde nici un pic de lumină şi din tavanul căreia se prelinge apa. în camera de tortură nu putea sta decît în picioare, dimensiunile ei nu permiteau altfel. Noţiunea timpului dispare, timpul nu mai are însemnătate. Ajungi să doreşti un singur lucru: sfîrşitul. Sfîrşitul, durerea, este cu atît mai mare cu cit teama de necunoscut se împleteşte cu grija faţă de tatăl tău, pe care nu l-ai mai văzut şi de care nu mai ştii nimic. Şi pentru ce această suferinţă, fără vină?! Aceleaşi întrebări, aceeaşi nemulţumire a călăilor, iar şi iar totul se repetă. La toate rugile şi apelurile i se spune: „Ajunge! Mărturiseşte tot şi cinstit:, şi vei fi liber”. După douăzeci de zile în care hrana şi somnul aproape că au dispărut, L. vrea să se supună. Vrea să-şi ajute anchetatorul tocmai pentru că în acest fel poate scăpa. Gest inutil. Nimic nu-l satisface pe călău. Chinul nu s-a terminat. Urmează lagărul, acel sinistru infern despre care acum se ştie totul sau aproape totul. Pe atunci, încă, se ştia foarte puţin.

Povestirea bătrînului evreu care a supravieţuit lagărului m-a cutremurat, Laura a înregistrat, nu putea să nu înregistreze o schimbare.

Las la o parte preocuparea obişnuită pentru conţinut, pentru aspectul intelectual şi intenţional al jurnalului şi caut în el abordarea vieţii, măsura în care Laura participă efectiv la viaţa de toate zilele, la serviciu şi acasă. Nu rrî interesează stilul ci despre ce scrie Laura, de ce anume a simţit nevoia unui jurnal. A reuşit ea, oare, să-şi comunice în mod deliberat gîndurile?

„Cum pot unii oameni să nu facă nimic. Nu pricep, nu pot pricepe şi nu pot accepta. Faptul mă uluieşte şi mă revoltă. Sigur că în unele ocupaţii se cere un efort mai mare, fie intelectual, fie fizic şi de multe ori combinat. Odihna este cu atît mai necesară. Muncitorii îşi consumă timpul liber mai mult vizionînd emisiuni TV, în sport şi mai rar la spectacole. Intelectualii, unii dintre ei, care se dăruie complet meseriei,

folosesc aşa-numitul timp liber de cele mai multe ori, sau întotdeauna, pentru documentare şi studiu. Mulţi se complac, însă, în situaţia de mijloc, nu urmăresc scopuri mai inalte. Medicul V. cu statura masivă şi fizionomia care-1 trădează a fi mai degrabă vlnzător de bilete de loterie, se plînge mereu că ocupaţia prestată – la cincizeci de ani este tot medic de circumscripţie – îi este inferioară, dar a făcut ceva pentru a depăşi această situaţie?"

Spirit de observaţie, exigenţă, conştiinţa datoriei. Laura este destul de frămîntată de aspectele diverse ale vieţii de astăzi. Părerea îmi este confirmată de alte însemnări (datate cu altă zi decît cele precedente).

„Medicul I. a venit la mine şi m-a rugat să-1 ajut într-o chestiune delicată. O cunoştinţă a sa are nevoie de un certificat medical din care să rezulte că este virgină. Tipul are un tupeu colosal. Este căsătorit de zece ani, tată a trei copii, femeia în cauză, amanta lui, cu paisprezece ani mai mică... Ce 1-a determinat să ceară certificat? Soţia 1-a prins în flagrant şi culmea, în loc să adopte o atitudine corespunzătoare, a căutat pe diverse căi, lăturalnice, să o aducă pe tovarăşa sa, cu care a convieţuit un deceniu, pe banca acuzării, pe motiv că a insultat, a calomniat... Sigur că bici o persoană nu poate înţelege complet altă persoană pentru că nici un om nu împărtăşeşte direct motivele, gîndurile şi sentimentele celuilalt. Dar, ori mm, soţia merită măcar respect, o rezolvare cinstită, cor ectă a si-

m

tuaţiei. Admiţînd că toţi ascundem sau încercăm să ascundem anumite intimităţi, atunci cînd dezvăluim de bună voie lucrurile, o facem în aşa fel încît să nu ne fie ruşine de noi înşine sau să nu punem pe celălalt în postura de a roşi pentru tine, pentru modul tău de a te comporta, în situaţia de a-1 înjosi (aşa se explică deci comportarea ei de la nunta Elenei, grija ei faţă de mine!) cu atît mai mult cu cît celălalt nu are nici o vină (vină am, nu mai încape discuţie)."

„Secrete" care m-ar fi interesat cel mai mult acum cînd ştiam că Laura este în raporturi intime cu medicul P, n-am aflat. Asta m-a liniştit într-o măsură. Sînt nemulţumit de un lucru. Notaţiile Laurei sînt inegale: frămîntări, idei, probleme, alături de lucruri banale, care nu spun nimic sau aproape nimic. înţeleg totuşi că scopul ei este să urmărească omul – ce fel de fiinţă este, ca

medic. Jurnalul răspunde numai parţial. Secretul omului nu poate fi descoperit prin analiză, numai prin analiza fiinţei sale, e nevoie să urmărim cursul devenirii lui. ceea ce înseamnă un infinit de analize în atîtea momente – esenţiale – ale vieţii şi nu numai atît, gîndesc eu, în replică, la jurnalul Laurei, idee pe care i-aş comunica-o chiar ei, dacă ar fi aici... Colosal. Simt acum nevoia, mai mult decît oricînd, să încep lucrarea pe care o gîndesc de atîta timp, studierea persoanei umane. Subiectul mă preocupă nu numai pentru că sînt medic. Omul este centrul universului. O societate durează cu atît mai mult cu cît cultivă respectul omului faţă de om. Sensul etic îmi insuflă această lucrare,

HO chiar dacă ea va fi scrisă de un medic, din punct de vedere al medicului.

Faptul că Laura întîrzie nu-l mai interesează acum pe medicul Petreanu, sau îl interesează mai puţin. înfrigurat caută hîrtie de scris. *.